

Delo naših rok

Slovenija je danes na ravni srednje razvitih evropskih držav, glede razvitosti posameznih oblik družbenega standarda pa že presega marsikatero gospodarsko razvitejšo deželo. Po narodnem dohodku na prebivalca je naša republika že presegla Italijo in se zelo približala Avstriji. To je le nekaj temeljnih ugotovitev predsednika IS Skupščine SR Slovenije Andreja Marince na velikem zborovanju v Ajdovščini ob tridesetletnici ustanovitve prve slovenske vlade. Nanizal pa je tudi vrsto primerjalnih števil, ki te ugotovitve neizpodbitno izpričujejo: od osvoboditve do danes se je število zaposlenih povečalo za dva in pol krat, industrijska proizvodnja za desetkrat, število kmečkega prebivalstva se je zmanjšalo od več ko 50 odstotkov na 17 odstotkov, ob tem pa se je kmetijska proizvodnja povečala za dvakrat itn.

Navsezadnje številke niso vse. Zadosti je, če se človek ozre okoli sebe, če primerja naše življenje in tisto, kar smo imeli takrat, s tem, kar imamo danes. Brez pretiravanja in brez narejene skromnosti lahko naši delovni ljudje s ponosom pokažejo na sadove svojega dela in se pohvalijo, da je bilo obdobje teh trideset let po drugi svetovni vojni izjemno dragoceno tako za vse jugoslovanske narode, kot tudi za Slovence. Marsikaj smo začeli tako rekoč iz nič, iz kupov vojnih ruševin in s preprostim orodjem, ki ga je delavec sam prinesel na gradbišče ali v delavnico. Na teh gradbiščih, iz teh delavnic smo ustvarili moderne tovarne, danes imamo sodobnejše ceste in železnice, svoje ladje in letala. Sezidali smo veliko stanovanj in jih še zidamo. Ker imamo vsi skupaj več, ker smo kot družba postali bogatejši, lahko pomagamo sedaj tudi tako imenovanim manj razvitim krajem. Dosegli smo, da lahko hodijo vsi naši otroci v osnovno šolo in da študira na naših višjih in visokih šolah večji odstotek prebivalstva kot na primer v sosednji Italiji ali Avstriji. Tudi to znanje, ki si ga pridobivajo naše mlade generacije, nas sme upravičeno navdajati s samozaupanjem v še boljši jutrišnji dan.

Vse to smo dosegli svobodni in neodvisni, v samoupravnih socialističnih družbi, ki smo si jo sami zasnovali in organizirali.

Seveda ob vsem tem ne kaže zanikati tudi težav in včasih spodrslijajev, ki se nam primerjajo. A kdo naredi vselej vse prav, komu gre vedno vse kot po maslu? Najbrž nikomur. Zato bi bilo nemara prav, da ob tridesetletnici bolj stvarno ocenjujemo velikanske dosežke prehojene poti in ne jemljemo v misel — kar preradi počnemo — le tistega, kar je kdaj narobe.

Marko Jakše

Naših trideset let

Te dni po naši domovini in tudi v svetu proslavljamo 30. obletnico zmage nad fašizmom, kar je pomenilo tedaj konec II. svetovne vojne v Evropi. S ponosom se spominjamo prispevka naše NOV v borbi proti fašizmu. Kot majhen narod smo zelo veliko prispevali k uničenju strašnega, do zob oboroženega sovražnika. Spominjamo se tistih nepopisno srečnih in lepih spomladanskih majskih dni leta 1945, ko nam je zopet zasijala velika svoboda. Spominjamo se tudi naših padlih in ubitih, mučenih in pregnanih in se globoko klanjamo njihovega spomina. In v mislih se spominjamo tudi, kako smo morali takoj zamenjati puške z lopatami in krampi za obnovo porušene in požgane domovine.

S ponosom po 30. letih ogledujemo uspehe našega dela, s katerim smo novi, mlajši generaciji zagotovili lepšo prihodnost. Na mlajšo generacijo danes prenašamo izkušnje iz NOV in jih pripravljamo za morebitni potreben vseljudski odpor, če bi še komu prišlo na misel, da bi nam skušal kratiti našo svobodo in neodvisnost.

V tridesetih letih se je v tem našem svetu marsikaj spremenilo. Nekateri, ki jim je naša neodvisna in neuvrščena politika trn v peti, skušajo danes zmanjševati vlogo naše NOV v II. svetovni vojni. Mi, bivši borci, to odločno odklanjamo in zahtevamo, da se vsakogar ocenjuje po njegovih prispevkih in žrtvah, ki jih je prispeval v borbi proti fašizmu v II. svetovni vojni.

Franc Križnar

POGOVOR Z NARODNIM HEROJEM RUDOLFOM HRIBERNIKOM

Trideset svobodnih let

Ob 30-letnici zmage nad nacizmom in fašizmom smo zaprosili narodnega heroja Rudolfa Hribernika—Svaruna za pogovor ob tem jubileju. Tovariš Svarun je zdaj komandant Vrhovnega štaba splošnega ljudskega odpora Slovenije, pred leti pa je bil nekaj časa zaposlen v Iskri.

Generalpolkovnik Rudolf Hribnik-Svarun.

„30-letnica zmage nad nacizmom in fašizmom je hkrati zmaga 4-letne narodnoosvobodilne vojne, skozi katero smo si izvoljevali revolucijo. Aktivni borci tistega časa lahko s ponosom praznujemo ta lepi in visoki jubilej. Ni odveč, če se spomnimo, da se je takrat, ko so v Evropi več desetmilijonski narodi padali na kolena pred nacizmom in fašizmom, naš majhen slovenski narod skupaj z drugimi jugoslovanskimi narodi takorekoč golorok dvignil proti sovražniku.

To se je dogajalo prav v času, ko je bil prepuščen samemu sebi, ko ga je zapustila izdajalska vlada, ko je stara jugoslovanska vojska razpadla, pa tudi v času, ko je Rdeča armada, v katero je imel največ zaupanja, trpela poraz za porazom in ko so se Hitlerjeve armade približevale Leningradu, Stalingradu, Moskvi in Krimu. Takrat je vsa Hitlerjeva in Musolinijeva propaganda govorila o bližnji zmagi nad SZ.

Kljub vsemu se je odpor slovenskega naroda proti okupatorju iz dneva v dan vse bolj krepil. Ob tem naj še poudarim, da smo bili mi v Jugoslaviji l. 1941 in v začetku l. 1942 praktično edini v Evropi, ki

smo se na najširši osnovi oboroženo uprli Nemcem in Italijanom ter drugim okupatorskim vojskam.

Zaradi oborožene vstaje je moral okupator poslati na jugoslovansko ozemlje 30 do 35 divizij in to v času, ko bi te enote strahotno veliko pomenile Hitlerju v boju z Rdečo armado.

Ob koncu l. 1941 je bilo v Jugoslaviji okoli 80.000 borcev NOV, imeli pa smo tudi že Prvo proletarsko brigado. Z neprestanimi boji so ti borci vezali na sebe okoli 30 okupatorskih divizij. Konec l. 1942 je NOV Jugoslavije že prerasla v regularno armado. Takrat je ta vojska štela okoli 150.000 borcev, razvrščenih v

Na dan zmage 9. maja, ob 9. uri dopoldne bodo na križišču Titove in Šubičeve ceste slavno odkrili spomenik narodnemu heroju Francu Rozmanu-Stanetu. Spomenik je delo akademskega kiparja Janeza Pirnata in mgr. arh. Braca Mušiča.

odrede in brigade in tudi že v divizije in korpuse. Ob koncu leta 1943. je bilo v partizanih že okoli 300.000 borcev, takrat pa smo imeli razen vrste brigad tudi 27 divizij in 9 korpusov. Ta vojska je nadzorovala več kot polovico jugoslovanskega ozemlja in to v času, ko je bilo pri nas okoli 400.000 okupatorjevih vojakov in okoli 250.000 kvislingov.

Pred osvoboditvijo je naša armada štela okoli 800.000 borcev, razvrščenih v 4 armade in 7 korpusov. Te sile NOV so vezale na sebe vse do konca vojne okoli 600.000 okupatorjev in kvislingov.

To je bila najmočnejša zavezniška sila razen armad ZDA, SZ in Velike Britanije. Narodnoosvobodilno gibanje je predstavljalo že od l. 1943 naprej pomemben strateški dejavnik sodelovanja med zavezniškimi armadami v boju proti nacizmu in fašizmu.

Menim, da ni odveč, če se spomnim tudi dejstva, da je odpor Hitlerjeve armade trajal najdlje v Jugoslaviji in to vse do 15. maja, kar tudi ni slučajno in pa dejstva, da je Jugoslavija v tej vojni izgubila 1.706.000 ljudi ter, da je od tega padlo v boju 305.000 borcev NOV, 425.000 pa jih je bilo ranjenih.

Zato smo mi borci in vsi Jugoslovani toliko bolj ogorčeni, ker nam zdaj, trideseto leto po vojni, skušajo zmanjšati naš delež v skupnem boju. Ogorčeni smo še tembolj zato, ker prihaja to od tam, od koder bi najmanj pričakovali. Ni neskromno, če ob tej priložnosti opozorim, da so komandirji in komisarji Rdeče armade v naj-

hujših trenutkih vlivali svojim borcem pogum s tem, da so jim dajali za vzgled jugoslovanske partizane.

Pomen našega boja pomanjšujejo tudi v sosednji Bolgariji, hkrati pa povečujejo vlogo bolgarske armade v zadnjih tednih pred koncem vojne.

Ne smemo pozabiti, da je ta ista armada v začetku vojne okupirala del Jugoslavije in, da so za njo ostale žrtve naših rodoljubov. Bolgari bi bili lahko srečni, da jim je naše vodstvo ob koncu vojne izkazalo polno zaupanje in jim dalo možnost, da so se po osvoboditvi Bolgarije — osvobodila jo je Rdeča armada — lahko enakovredno vključili v zmagoviti pohod naše osvobodilne armade in Rdeče armade. To je bilo v času, ko je bila končna zmaga že zagotovljena.

Ko govorimo o tem, v kakšnih pogojih so se slovenski in jugoslovanski narodi dvignili proti okupatorju, se moramo dobro zavedati, da je vstajo organizirala KP Jugoslavije, ki je zahvaljujoč daljnovidnosti predvidevanj in ocen verjetnega razvoja dogodkov pravočasno opozarjala na nevarnost fašizma in nacizma. Politburo CK KPJ je tako že 4. julija l. 1941 sprejel zgodovinsko odločitev, da se takoj začne z oboroženim bojem proti okupatorju. Že v juliju in avgustu tega leta so stekle številne bojne akcije jugoslovanskih partizanov skoraj v vseh krajih Jugoslavije.

Spodbudena zaradi uspešnega razvoja NOB v Jugoslaviji je Kom-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V Ajdovščini je bila v soboto, 4. maja dopoldne veličastna proslava tridesetletnice ustanovitve prve slovenske vlade, ki jo je tedaj vodil pokojni narodni heroj Boris Kidrič. Osrednji slavnostni govor naprosil je imel predsednik IS SR Slovenije Andrej Marinc, ki je v svojih izjavah govoril o razvoju slovenske državnosti in samoupravnih socialističnih odnosov.

Proizvodnja dosega načrtovano raven

V prvem trimesečju letošnjega leta je proizvodnja v novo formirani delovni organizaciji „INDUSTRIJA AVTOMATIKA“ dosegla zelo dober uspeh. Predvideni letni proizvodni načrt smo v prvi četrtini leta izpolnili že s 25 %, čeprav je dinamika predvidevala nekoliko nižjo realizacijo v tem obdobju, vendar naj bi proizvodnja v letu stalno naraščala, z izjemo dopustniških mesecev, v katerih smo upoštevali manjše zmogljivosti montaže.

Ker podatke o izpolnjevanju dinamičnega načrta nismo uspeli zasledovati po fizičnem obsegu, smo se poslužili fakturirane realizacije. Podatki sicer niso povsem enakovredni in jih zato ne moremo uporabiti za natančno primerjavo, nudijo pa nam dovolj zanesljivo sliko, kako se giblje proizvodnja skozi daljše obdobje.

Vemo namreč, da imamo prehodne zaloge v skladiščih predvsem zaradi kompletiranja pošilk in potrebnega tržnega izbora, ne pa zaradi nekurantne proizvodnje, z večjo ali manjšo časovno zakasnitvijo je zato fakturirana realizacija skoraj povsem enaka doseženi proizvodnji.

Grafikon prikazuje trend rasti fakturirane realizacije z baznim kazalnikom 100, katerega predstavlja doseženi obseg v januarju. V februarju smo tako prodali za okoli 19 %, v marcu pa kar za okoli 67 % več kot v prvem mesecu leta. Črtkana črta prikazuje povprečno načrtovano prodajo po mesecih. Za tak način prikazovanja podatkov o fakturirani realizaciji smo se odločili predvsem zaradi predhodno omenjenega časovnega premika med proizvodnjo in prodajo in pa

zato, ker menimo da je trend rasti prav zaradi novo formirane organizacije „INDUSTRIJA AVTOMATIKA“ zelo zanimiv in pomemben.

V obdobju prvih treh mesecev smo se srečevali še vedno z dokaj močnimi vplivi reorganizacije ISKRE po branžnih industrijah in predhodni organizaciji po TOZD. Čeprav smo tudi v tem obdobju glavno skrb posvetili proizvodnji, ki naj bi potekala brez pretresov, ali zastojev, pa določene organizacijske problematike, ki je spremljala in delno motila proizvodnjo, nismo uspeli povsem izločiti.

Zlasti so bili občutni motilni vplivi pri zagotovitvi potrebnih tekočih denarnih sredstev za nakup reprodukcijskega gradiva, predvsem iz uvoza. Tudi reorganizacija nekaterih služb in pomanjkljivo utrjene relacije med njimi so precej zavrele uspešnost, kar se je odražalo tudi v neposredni proizvodnji, zlasti v obeh prvih mesecih leta. Stanje na tem področju sicer vztrajno, vendar še nekoliko prepočasno le normaliziramo in pričakujemo, da bomo do zaključka prvega polletja že lahko izločili vse bistvene probleme s tega področja.

Kot smo omenili, so se vse organizacijske pomanjkljivosti neposredno izražale predvsem v neredni oskrbi z reprodukcijskim gradivom. Posledice so bile na eni strani zastoji v proizvodnji in nižja storilnost, na drugi strani pa desortiranost zalog in kopičenje tistih gradiv, ki so dotekala avtomatsko.

Ker sta obe pomanjkljivosti enako škodljivi in med seboj v vzročni zvezi, moramo prav za njihovo reševanje

iskati zvezno rešitev. Boljša sortiranost zalog nam bo omogočila tudi večjo proizvodnjo, saj bomo s tem odpravili zastoje in omogočili uporabo tehnologije po WF sistemu, ki naj bi zagotovil tudi večjo storilnost. Z druge strani pa bi prav povečana proizvodnja v načrtovanem izboru pozitivno delovala na sortiranost zalog, še bolj pa z večjim odjemom na njihovo višino in njihovo obračanje.

Za dosego tega cilja moramo zato zagotoviti tako potrebna denarna sredstva – po količini in v rokih, kot tudi polno odgovornost planske in nabavne službe, da ta sredstva optimalno izkoristita. Naloga ni niti lahka, niti enostavna. Prav zato pa bo na tem področju nujno tesno sodelovanje finančnega področja v skupnih službah in plansko-nabavnih služb v TOZD.

Pri poudarjanju organizacijske utrditve novo formirane „INDUSTRIJE AVTOMATIKA“ in s tem tesnega sodelovanja služb, ki materialno oskrbujejo proizvodnjo, ne mislimo zmanjševati pomena in nalog ostalih služb ter področij, ki delujejo pri pripravi in krmiljenju proizvodnje. Osnovne delavnice, orodjarna, proizvodnja delavnih priprav, vzdrževanje in drugi oddelki, ki so neposredno vključeni proizvodni proces, ali pa mu zagotavljajo potrebna sredstva za delo, bodo morali prav tako narediti vse, da omogočijo predvidena povečanja obsega proizvodnje.

Vključevanje novih proizvodov v programe TOZD, izboljševanje tehnologije, boljša notranja organizacija proizvodnih in montažnih oddelkov ter skupin so prav tako pomembni činitelji, ki naj omogočijo doseči in preseči zastavljene cilje.

Ocene, ki so na razpolago po preteku prvega trimesečja, kažejo, da bomo te cilje dosegli.

— L. —

Smo izkoristili vse izvozne možnosti?

Iskra ima v državi zelo razvito lastno prodajno mrežo. Mreža se vsako leto širi z odprtjem novih prodajal in vzporedno tudi servisov, skladno s povečano prodajo na domačem tržišču in možnostmi investicij.

Vendar delež prodaje v trgovinah v primerjavi z grosistično mrežo in direktnimi kupci ni velik, zlasti ne pri investicijskih izdelkih in izdelkih profesionalne rabe. Težišče prodajne dejavnosti v naših trgovinah sloni več ali manj na izdelkih splošne rabe. Po teh segajo le direktni potrošniki.

Glede na povečano ekspanzijo naše prodaje v tujini, ki bo po gospodarskem načrtu dosegla letos 20 odstotni delež celotne proizvodnje, se vsiljuje tudi misel, zakaj ne bi odpirali tudi trgovin v tujini. Napr. prvo v Trstu.

V Trstu imamo velike možnosti za poslovni uspeh zaradi vrste posebnih okoliščin. Prvič je treba upoštevati že dokajšnje število prebivalcev, ki so prek raznih sporočil seznanjeni vsaj v grobem z našo proizvodnjo in dejstvom, da smo vodilna industrija v naši državi.

Drugič: Naša industrija s svojo kvalitetno rastjo že dosega, v nekaterih primerih pa tudi presega, konkurenčne izdelke v Italiji. In ne bi bilo napak, če bi se tudi nenehno soočala s konkurenčno dejavnostjo direktno, pri potrošniku. To bi bil zanesljiv barometer splošne industrijske ravni naše proizvodnje.

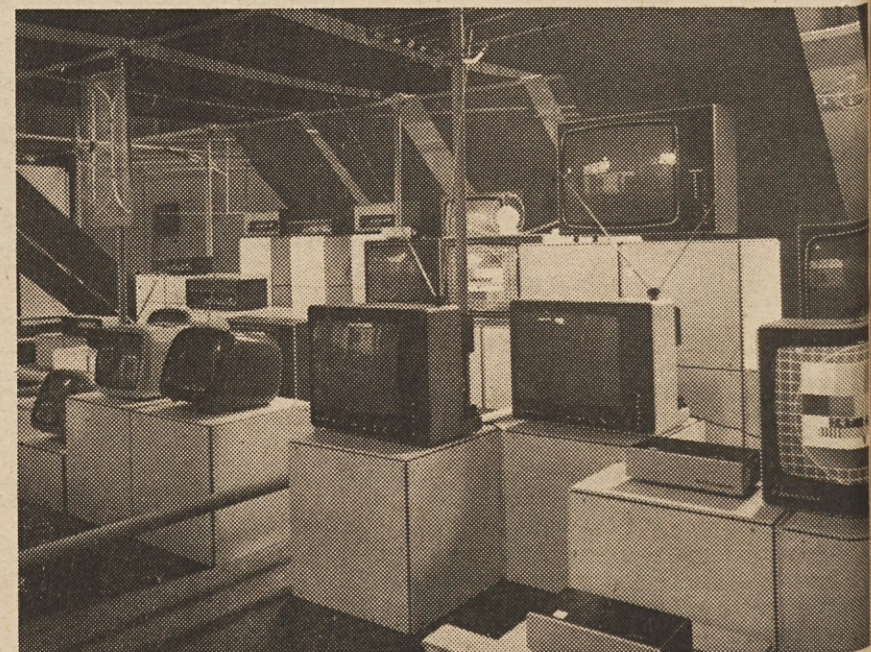
Tretjič: Mnoga slovenska podjetja odpirajo v Trstu ali Gorici svoje trgovine npr. Meblo. Za nas je položaj še bolj ugoden. Z integracijo z Gorenjem bi lahko v Trstu odprli skupno prodajalno Iskra – Gorenje.

Kako bi to v splošnem dvignilo ugled našega podjetja, si lahko samo zamislimo. Nedvomno bi k temu veliko prispevali tržaški Slovenci, ki jih ni malo.

Seveda pa bi organizacijo nove trgovine morala izpeljati naše predstavništvo oz. družba v Milanu. Pod njenim vodstvom bi nova trgovina tudi poslovala.

Zamisel je vredna premisleka, a tudi podrobne analize.

Marjan Kralj

Izdelki naše Industrije izdelkov za široko potrošnjo na spomladanskem zagrebškem velesejmu.

Sodelovali smo na zagrebškem velesejmu

Letošnji spomladanski velesejem v Zagrebu je bil odprt od 21. do 27. aprila in je bil 23. po vrsti. Poleg glavne razstave izdelkov splošne rabe je bilo še sedem specializiranih mednarodnih razstav in sicer: živilske industrije, opreme in lesne industrije, plastike in gume, tekstilne industrije, obrti, prometa, zvez in racionalnega transporta ter vsakoletna mednarodna razstava JUREMA, merne in regulacijske tehnike.

Na obširnem razstavnem prostoru 45.000 kvadratnih metrov je sodelovalo 1050 domačih podjetij in 500 iz tujine. Skupaj iz 28 držav. Razstavljenih je bilo nad 200.000 eksponatov.

Čeprav kažejo številke lepo udeležbo, pa se vendar vsiljuje misel, ali je sploh potreben zagrebški spomladanski velesejem. Povsod po svetu upada zanimanje za sejmske nastope spričo padajoče konjunkturi, manjše kupne moči potrošnikov in splošnega

varčevanja. Vsekakor je zagrebški jeSENSKI velesejem glede poslovnosti in udeležbe razstavljalcev in obiskovalcev vse nekaj drugega. Na spomladanskem velesejmu pa sodelujejo podjetja le bolj iz navade, ugleda in ker so pogodbeno vezana z upravo zagrebškega velesejma za oba sejska nastopa. Skrajni čas je, da bi tudi pri sejmih upoštevali varčevanje, kar bi bilo zanesljivo v korist stabilizaciji.

Tudi naš sejmski nastop je obsegal v glavnem le izdelke iz proizvodnega programa splošne rabe, torej televizorje, radijske sprejemnike, kuhinjske gospodinjske aparate, električno ročno orodje in seveda že skoraj obvezno demonstracijo brivnikov.

Celotno stojnico je načrtoval in postavil sejmski oddelek marketinga IC. Tako po oblikovni, kot po funkcionalni sestavi je bila zelo privlačna in nekaj posebnega v stilu. Močan poudarek je veljal komercialnemu prostoru za poslovne pogovore in dajanje najrazličnejših podatkov.

Direktor sejmske stojnice, zagrebški direktor filijale Iskra Slavko Tomir je povedal, da je naš sejmen nastop v celoti uspel in zbudil veliko zanimanja pri obiskovalcih. Poslovni zaključkov sicer ni bilo, tudi jih niso pričakovali, vendar bodo razgovori in novi poslovni stiki osnova za obdelavo v prihodnje. Obiskovalci so se posebno zanimali za nov televizor Polux in novi radijski sprejemnik Planica. Perspektiv panoge splošne rabe je bilo dovolj na voljo, strinja pa se tudi, da bi spomladanski zagrebški velesejem brez velike škode lahko izostal.

**DOPISUJTE
V ISKRO**

TRIDESET SVOBODNIH LET

(Nadaljevanje s 1. strani)

interna 13. februarja 1942 zaprosila centralni komite KPJ in vrhovni štab NOV in POJ, da pošlje ta proglas vsem zasužnjenim narodom Evrope, s katerim bi apelirala nanje, da tudi oni tako, kot so to naredili narodi Jugoslavije začno z bojem proti okupatorju v svojih deželah.

Ena izmed naših glavnih nalog je zdaj ta, da budno varujemo dosežke revolucije. Spričo našega položaja v svetu — naše notranje in zunanje politike, ki sta vsemu svetu znani, in v želji, da ohranimo našo neodvisnost in svobodo moramo storiti vse, da še bolj razvijemo koncept SLO, ki odraža takšno obrambno politiko, ki najbolj ustreza našemu položaju. Koncept SLO so naši ljudje sprejeli, saj vidijo v njem sebe kot subjekt te politike. Zato so pripravljeni v njem sodelovati in po svojih močeh prispevati, da bi se naša obrambna moč in sposobnost še bolj razvili in okrepili.

Naše izkušnje iz NOV, kot tudi izkušnje drugih narodov, recimo Alžirije, Vietnama ali Kambodže, nam prepričljivo govorijo in dokazujejo, da je narod, pa naj bo še tako majhen, nemogoče zasužniti, če se je pripravljen boriti za svojo svobodo in neodvisnost ter, če je enoten in dobro voden. Koncept SLO sloni vsekakor na izkušnjah naše NOV in narodnoosvobodilnega boja drugih narodov, vsekakor pa temelji predvsem na vlogi delovnega človeka in občana v naši samoupravni socialistični družbi.

Stremimo za tem, da vse to, kar smo si začrtali v zvezni in republiški ustavi, kar je v gradivih 7. kongresa ZK Slovenije in 10. kongresa ZK Jugoslavije, ter to, kar predstavlja bistvo koncepta SLO, čim konkretnije vgradimo v vrsto sistemskih rešitev. Želimo čimbolje organizirati bazo SLO, torej delovno organizacijo, vas in krajevno skupnost in se čimbolj konkretno organizirati tam, kjer so ljudje in materialna sredstva. Nosilec koncepta takšne obrambne politike naj bi bil sleherni naš človek in občan.

Pogovor pripravil:
Lado Drobež

Proizvodnja ZP v marcu 1975

Industrije	Izpolnitev		mesečna v 000 din	Odnos m. r. do mes. pl.	Odnos r. I.—III. do let. pl.	Odnos r. I.—III. do pl. I.—III.	Odnos r. I.—III/75 do r. I.—III/74
	I.—III. 74(1)	I.—III. 75					
TELEKOMUNIKACIJE	380.853	419.845	145.955	96,8	22,8	96,8	110,2
ELEMENTI ZA ELEKTRONIKO	144.732	146.165	53.370	81,4	18,2	74,8	100,9
ŠIROKA POTROŠNJA	169.653	168.401	61.227	87,2	18,3	84,2	99,2
AVTOMATIKA	172.791	169.587	57.900	82,8	20,2	80,9	98,1
AVTOELEKTRIKA	85.209	95.959	37.305	92,0	19,1	85,4	112,6
EMO	108.606	105.091	34.954	82,8	17,3	85,0	96,7

SKUPAJ BRANŽE	1.061.844	1.105.048	390.711	89,0	20,1	86,7	104,0
IC — Servis	13.499	18.631	6.545	124,1	28,4	130,4	138,0
Inštitut za prod. in metr.	4.125	3.958	1.112	92,6	23,9	100,2	95,9
SKUPAJ ZP ISKRA	1.079.468	1.127.637	398.368	89,4	20,2	87,2	104,5

(1) V koloni 2 so zajete 3/12 realizacije branže, sestavljene na osnovi podatkov iz plana za I. 1975

Kolektiv TOZD Žarnice v novih delovnih prostorih

Dan pred prvim majem je delovni kolektiv Industrije avtoelektričnih izdelkov – TOZD Žarnice slavil veliko delovno zmago – otvoritev svoje nove tovarne na Stegnah, kamor so pred tem že preselili proizvodnjo iz nekdanjih, že davno pretesnih in neustreznih delovnih prostorov v Kotnikovi ulici.

Slavnostna otvoritev nove tovarne, lepo okrašene s številnimi zastavami, je potekala na ploščadi ob tovarni. Udeležili so se je malone vsi člani delovnega kolektiva in številni gostje iz Industrije avtoelektričnih izdelkov, sosednjih kolektivov Iskre na Stegnah in iz ZP, nadalje pa tudi vsi dosedanja direktorji tovarne žarnic. Med gosti sta bila tudi predsednik skupščine ZP Iskra in podpredsednik Skupščine SR Slovenije Vladimir Logar ter predsednik izvršnega sveta skupščine

danes, ko se mu v novih delovnih prostorih odpirajo nove možnosti za še uspešnejše poslovanje v prihodnje.

Po podelitvi priznanj jubilarom dela in najbolj zaslužnim članom delovnega kolektiva, so se na govorniškem odru zvrstili še predsednik skupščine ZP Vladimir Logar, predsednik izvršnega sveta SO Ljubljana – Šiška Stane Plemenitaš in glavni direktor Industrije avtoelektričnih izdelkov Nova Gorica Jože Eržen, svoj prispevek pa je dala tudi upokojenka iz tega delovnega kolektiva – Vika Plemelj.

Vsi govorniki so ob zaključku svojih izjav zaželeli delovnemu kolektivu TOZD Žarnice veliko nadaljnjih delovnih uspehov, do katerih bodo ob svoji marljivosti, novih delovnih prostorih in sodobni opremljeni v njej prav

Za udeležence slavnostne otvoritve novih tovarniških prostorov TOZD Žarnice je bilo nato v Klubu poslancev skupno kosilo, s katerim je bila slavnostna otvoritev zaključena.

Dan pred otvoritvijo nove tovarne na Stegnah je bila tu tudi tiskovna konferenca, na kateri so predstavniki TOZD Žarnice seznanili prisotne novinarje z dvajsetletnimi dosežki in nadaljnjimi načrti tovarne avtomobilskih žarnic, na slavnostno zasedanje pa se je sestal tudi delavski svet tovarne.

Ob tej priložnosti so priznanja za 20 in 10-letno delo prejeli: za 20-letno delo – Ana Cunk, De Cecco Slavka, Justina Drnač, Tilka Filipašič, Monika Hribar, Kristina Jager, Alojzija Rupnik, Mira Šketa in Ljudmila Šorli ter za 10-letno delo Franc Židan, priznanja za dolgoletno in požrtvovalno delo pa še Edvard Šketa, Janko Volčanšek, Vida Hebar, Terezija Kuzmanovič, Ignac Gorc, Slavka Bole, Kristina Fajgelj, Angelca Urbar, Janez Žagar, Terezija Udovč, Milka Pezič, Marija Podlipec, Ana Klančar, Marjan Buh, Matilda Gmajnar, Janez Bratina, Zvone Springer, Ana Hrnič, Antonija Vrhovec, Antonija Perišek, Marija Knap, Otilija Polajnar, Karlo Kralj, Marija Zupančič, Marija Grčman, Janez Srakar, Dušan Bivic, Adolf Zajec, Marija Štraki, Zdenka Damjanovič, Dušan Lah, Bojan Baumgartner, Ivan Sadar, Franc Rožič in Ivo Cirman, slednji štirje tudi za prizadevanja pri izgradnji nove tovarne.

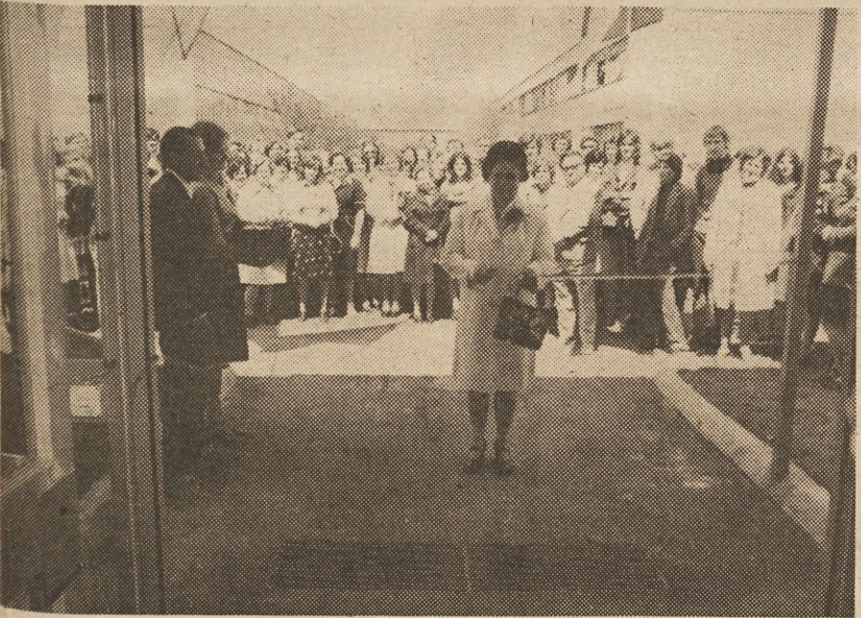
Podelitev priznanj najbolj prizadevnim.

S slavnostnega zasedanja DS TOZD „Žarnice“, dan pred otvoritvijo nove tovarne.

Pogled na težko pričakovano novo tovarno TOZD Žarnice na Stegnah.

Terezija Kuzmanovič je prerezala trak pred vhodom v novo tovarno in povabila udeležence slavnosti na ogled.

Predsednik DS TOZD „Žarnice“ – Franc Židan je na otvoritvi nove tovarne orisal dvajsetletno pot in rast tega našega kolektiva.

občine Ljubljana – Šiška Stane Plemenitaš. Slavnost je začel pevski zbor iz Šmarja-Sap, ki je z nekaj izbranimi pesmimi popestril začetek in konec slavnosti. Navzoče na slavnostni otvoritvi nove tovarne na Stegnah je najprej pozdravil direktor TOZD Žarnice Janez Žagar, nato pa je spregovoril predsednik delavskega sveta TOZD Žarnice Franc Židan, ki je v svojih izjavah orisal življenjsko, dvajsetletno pot tega delovnega kolektiva do

gotovo laže prišli kot doslej, ko so delali v bistveno slabših in težjih pogojih.

Udeleženci slavnostne otvoritve nove tovarne žarnic so se nato zgrnili k vhodu v novo tovarno, na katerem je Terezija Kuzmanovič, ena izmed prvih članic kolektiva prerezala vrvico in jih povabila v notranjost tovarne, kjer je tačas skupina delavcev na enem izmed travnikov prikazala, kako poteka proizvodnja enega izmed tipov avtomobilskih žarnic.

Iskrina hčerka na Reki dvajsetletnica

Reška filiala Iskre je med najstarejšimi našimi ekspoziturnimi. Kranjska matica Iskre je bila tedaj stara komaj dobrih osem let in je že ustanovila svojo prodajalno na Reki, obenem pa tudi delavnico za popravilo izdelkov. To je bil zametek kasnejše prave „tazaresne“ filiale. Vodstvo je prevzel ing. Kernev, ob pomoči ing. Grabovška. Rojstni dan tega Iskrinega okna v kvarnersko področje je 28. januar 1955. Že prvega avgusta istega leta je postal kapetan te reške „ladjice“ Franjo Valenčič, vse do leta 1964, ko ga je zamenjal Milutin Baršič in konec l. 1971 je prevzel štafetno palico sedanji direktor filiale ing. Branko Vicič. Vodstvo servisa pa je ves čas v rokah Milana Pantelića.

Med prvimi in še vedno zvestimi sodelavci moramo omeniti Marijo Frare, ki dela že od prvih začetkov, Slavico Bonifačič, ki opravlja računovodske posle od marca 1955, Danico Paškvan, ki dela v filiali že 18 let. (Obe sta naše gore cvetki, Slavica je iz Maribora, Danica iz Naklega in obe sta doli poročeni, že čisto naturalizirani Rečanki).

Prodajalna in servis sta še vedno ob

Visok obisk

Dne 24. aprila so naši firmi PERLES in Iskra ELECTRONICS v Solothurnu v Švici – obiskali jugoslovanski ambasador v Bernu ELHAN NIMANI, skupaj z ekonomskim atašejem v ambasadi Živkom Apostolskim ter predstavnikom jugoslovanske zbornice v Zuerichu Radomirom Kruničem.

V PERLESU so se zanimali za splošni gospodarski položaj. Hoteli so vedeti, kakšni so odnosi z matično hišo, kakor tudi kako in s kom delamo v izvozu. Posebno jih je zanimalo kako delamo z nerazvitim svetom ter posebno priporočali Libijo kot državo z velikimi možnostmi. Z zanimanjem so si ogledali tudi proizvodnjo.

V Iskra ELECTRONICS pa jih je posebno zanimalo to, koliko Iskra izvozi na švicarsko tržišče in s kakšnimi kupci imamo opravka. Zadovoljni so bili, ko so izvedeli, da izvoz Iskre v Švico kljub nastali krizi raste.

Pogovarjali pa smo se tudi o perspektivnih možnostih Iskre v Švici.

— J. N. —

glavni prometni žili Reke, na Rade Končara 17, medtem ko se je filiali posrečilo najti nove prostore na Užarski 2. Trgovina ima zelo utesnjene prostore, servis še bolj in že dolgo trajajo prizadevanja, da bi se kje našli nujno potrebni večji prostori.

Slavica Bonifačič in direktor reške filiale ing. Branko Vicič pred hišo, kjer delajo od lanske jeseni.

Novi sedež filiale se nahaja v malce postarani hiši starega dela Reke. Nekoč je bilo to prav ugledno stanovanje, saj je prav tu prenočeval sam presvitli cesar Franc Jožef, ko si je hodil sladiti življenje k pevki Katarini Schratt, kateri je dal v ta namen zgraditi posebno vilo na Malem Lošnju. Glavni prostor še diha tisto aristokratsko vzdušje, ki ga ustvarjajo lesene obloge po stenah. Kje so že tisti časi, sto let je mimo. In več sto let je tudi minilo, ko so v tej ulici nekdanji obrtniki izdelovali vrvi za privezovanje ladij.

Reka je danes kipeče mesto z močno industrijo in trgovino, največja luka v Jugoslaviji. In naravnost nujno je bilo, da postavi tam tudi Iskra svoje mostišče. Pred dobrimi 20 leti, ko so začeli, so napravili letno za 10 milijonov din prometa, danes že 7,3 milijarde starih din, oziroma 2,3 % celotne Iskrine blagovne realizacije, kar je velikanski skok naprej kljub devalvacijam dinarja v teh dveh desetletjih. V sami filiali dela 5 ljudi, v prodajalni 8 in v servisu 12.

Ovire so hrana za velike ljudi, pravijo. No, naši servisi imajo take hrane kar zadosti. Vozil imajo premalo, tako da ne morejo na teren kot bi morali; na pet ljudi pride en fičko. Rezervnih delov ni, ali pa je treba čakati nanje cele mesece. Prospektov nimajo, če pa

kakšnega vendar še imajo, ga lahko dobrim strankam le posodijo na vpogled za en dan. Reklame v reškem Novem listu je premalo, oziroma je pravzaprav sploh ni.

Drugače je pa vse v najlepšem redu. Sodelavcem reške filiale čestitamo za dvajsetletnico in jim želimo za prihodnjih 20 let najmanj toliko uspehov ter dvajset krat manj težav. Mirko

Prosimo za slovarje

Zadnjič sem bil na sestanku v eni izmed naših tovarn. Dogovarjali so se o letošnji Sindikalni listi. Predsednik, ki je sestanek sklical, je zadevo razložil takole:

„Tovariši! Konzultacija o problematiki finančnih gibanj naše korporacije kot take je nujno potrebna. Efekti našega fizičnega in intelektualnega produciranja so naši in zato imamo neodtujljivo pravico vpogleda v kalkulacije vseh investicij, situacijo skladov in plačilno bilanco meznega knjigovodstva. Plus tega pa bomo sami opredelili določene bonitete, planirane z limiti sindikalne liste. Vse bonitete iz teh naslovov lahko situaciji primerno dvignemo do planiranih plafonov, druga varianta pa je alternativa prve – namreč minimum planirane platforme.“

Naša funkcija v tem procesu je odločilna. Po personalnih kontaktih z ostalimi funkcionarji so se skristalizirali aspekti na predloženo problematiko. Med akcijo akceptiranja omenjenih aspektov smo se strogo distancirali od tehnokratsko-birokratskih tendenc, kar je bistvenega pomena v dani situaciji.

Predlagam, da sprejmemo optimalne sume, ki jih predvideva Sindikalna lista, kakor ste videli na oglasni deski in kakor vam je bilo momentalno nakazano v bistvenih poantah. Predlog dajem v debato.“

Zraven mene je stal starejši možakar in mrmral v brado: „Sam bog ve, če je tole dedec govoril po madžarsko, ali po turško.“

Razpravljalec ni bilo, pri glasanju so ugotovili, da so vsi za predlagano rešitev.

Razšli smo se vsak na svoj konec, meni pa ni dala žilica miru, da ne bi zapisal te latovščine. Žal, pa ni bil to edini sestanek, na katerem se delavci sprašujejo, v katerem jeziku govore na njem.

KF

NOV in mladina

Tradicije NOV niso nobena folklor, temveč s krvjo pridobljene izkušnje, kako svobodo priboriti in ohraniti; te izkušnje sedaj prenašamo na mladi rod, ki naj to svobodo očuva v srečo sebi in bodočim pokolenjem.

30 let je kratka doba celo v človekovem življenju, če ga živiš polno in ustvarjalno. Mladinci v času NOB danes niso več tako mladi, pa čeprav še vedno iskričnega duha in polni energije, pa tudi spominov.

Tokrat smo za sogovornika dobili enega najvidnejših naših prvoborcev, dobrega znanca in „starega“ Iskraša, prvega generalnega direktorja združene Iskre Silva Hrasta. Svoje spomine na delo mladine in njeno vlogo pred vojno in med okupacijo je povezal z današnjo vlogo mlade povojne generacije, ki mora nadaljevati svetle tradicije NOB, nadaljevati z delom pri graditvi samoupravnega socializma ter čuvati in očitati našo svobodo.

Silva Hrust.

Rojen je bil 1. 1921 v Trstu. Starši so že 1. 1922 morali bežati pred fašizmom in se naseliti v Mariboru. STS je obiskoval v Ljubljani. Že zgodaj, v dijaških letih v Ljubljani se je vključil v krog napredne mladine, ki se je zbirala okoli mladinskega časopisa „Mladina“; v času počitnic, ko je bil spet pri starših v Mariboru, pa je deloval v grupi mladih delavcev, ki jo je vodil mariborski tekstilni delavec in poznejši narodni heroj Ivo Polančič.

„Kakšna je bila v letih pred vojno in med njo vaša generacija,“ sem hotel vprašati, ko je Silva Hrust že začel kar sam s svojo pripovedjo:

„Moja mladost in mladost večine moje generacije je bilo eno samo aktivno delovanje za boljši danes in srečnejši jutri. Moram poudariti, da takrat med nami, med napredno dijaško mladino in delavsko mladino ni bilo nobenih idejnih razlik. Partija je imela na nas izreden vpliv. Mladino je organizirala v okviru SKOJ (Savez komunističke omladine Jugoslavije), jo oboroževala z idejnim orožjem – marksizmom – in nas tako priprav-

ljala na bližajočo se svetovno preizkušnjo, na boj proti fašizmu in proti razrednemu sovražniku za socialno osvoboditev!

Tudi na STS je bila Partija zelo aktivna; med nami dijaki in profesorji ni bilo veliko idejnih nasprotij, razpravljali smo veliko in o vseh mogočih problemih glasno in odkrito.

Ob napadu nacistične Nemčije na Jugoslavijo je Partija pozvala svoje člane, Slovence in mladino nasploh, da se prijavijo v prostovoljce. Odziv mladine je bil masoven, kar še posebej priča o pravilni politiki – Partije in o njenem velikem vplivu.

Tudi S. Hrust je šel v dobrovoljce. Kapitulacijo stare Jugoslavije pa je doživel v Zagrebu. Vrnil se je v Ljubljano, kjer se je takoj vključil v boj proti okupatorju kot aktivni član prvih udarnih grup, ki so kasneje prerasle v VOS (varnostno obveščevalna služba) in bil komandant ene izmed teh grup (do srede 1942).

„Okupatorja smo pričakali idejno trdni in enotni. Takoj po prihodu italijanskih fašistov v Ljubljano smo pričeli z različnimi organiziranimi akcijami. Na šoli je bilo vzdušje odlično. Dijaki in profesorji smo se med seboj odprto dogovarjali o nalogah „v novem položaju“, o OF, ki je bila pravkar ustanovljena, o organizaciji „rdeče pomoči“, o akcijah, o organiziranju odhoda v partizane. Moram tudi poudariti, da med dijaško mladino in profsorskim kadrom na takratni TSS razen redkih izjem, ni bilo izdajalcev!

Kako smo bili takrat mladinci enotni in enotnega prepričanja, naj pove naslednji primer. Februarja 1942 smo planirali veliko akcijo, v kateri smo potem fašistom zaplenili prek 50 pušk, večje število mitraljezov in drugega orožja. V moji skupini je tik pred akcijo zbolel nek mladinec iz Vajeniškega doma. Ker pa je bila akcija izredno važna, vsak mladinec pa je že imel točno začitano nalogo, sem bolnega tovariša moral nadomestiti z nekom drugim. Takoj sem poiskal sošolca, ki sicer z nami dotedaj v akcijah ni sodeloval in ga vprašal, če je pripravljen udeležiti se nevarne akcije. Brez pripomb je prevzel odgovorno nalogo in jo tudi brežhibno izvršil.

Ali drug primer: v zimi 1941/42 je bilo treba v najstrožji ilegali izdelati več radijskih oddajnikov. Takoj je na šoli med nami nastala organizirana kooperacija dela: eni so navijali tuljave, drugi zbirali potrebne materiale, spet tretji prenosile in druge sestavne dele; vsi pa smo vedeli, v katere namene in za koga teče ta „produkcija“.

Silva Hrust v Kočevju po italijanski kapitulaciji v l. 1943.

Ta primera kažeta tudi visoko narodnostno zavest mladine, ki je gojila globoko mržnjo do okupatorja.

S posebnim veseljem lahko tudi povem, da niti v moji skupini niti v širšem krogu aktivistov, kjer smo delovali, nismo imeli izdajalcev in nikoli med nami ni prišlo do nobene „provale sovražnika“ kar je še en dokaz več, da je med mladino obstajala masovna pripadnost narodnoosvobodilnemu gibanju.

Z ozirom na to, ki jih je opravljal v okupirani Ljubljani, je bil zadnje pol leta pred odhodom v partizane (junija 1942) v globoki ilegali in je pomenil odhod v partizane zanj veliko sprostitev. Najprej je odšel v Dolomitski odred, nato na Primorsko, od tam pa v Belo Krajino v glavni štab Slovenije (GSS), kjer je bil šef radio službe glavnega štaba. Leta 1944 je odšel preko Barija na Vis; po formiranju KNOJ (Korpus narodne osvoboditve Jugoslavije) je odšel v Beograd, kjer je bil načelnik tehničnega oddelka in oddelka za zveze KNOJ, star komaj 24 let.

„Kot elektrotehnik ste vsekakor počeli še kaj drugega kot bojevali se s puško v roki,“ sem dejal, da bi izvedel kaj več o njegovem delu, ko je še partizanil po Slovenskem.

„Partizanom je bila še kako potrebna raznovrstna tehnika in zveze, zato so razne strokovnjake potaknili po ilegalnih delavnicah. Tako smo mi bili v zimi 1943/44 zakonspirirani v centralni radijski postaji GSS: Jože Mihelič, Bogdan Veljak, oba dobra znanca „starejšim“ Iskrašem, ter z menoj vred vseh skupaj 7 mladincev. Tedaj je bil naš „šef“ Vladimir Klavskis (danes pomočnik generalnega direktorja ZP Iskra). Več mesecev smo bili več ali manj izolirani od ostalega sveta, vendar pa polno zaposleni z delom in študijem. Študirali smo v glavnem Zgodovino VKP (b),

vendar pa zaradi fluktuacije kadrov nikoli nismo prišli daleč od III. poglavja,“ je veselo pripomnil in nadaljeval:

„Tudi brez sestankov ni šlo. Na partijskih sestankih ni bilo težje interne problematike niti povodov za kritike. Najhušji „prekršek“, ki smo ga obravnavali tisto zimo, je bil prekršek „kuharice“ študentke Vere, ki je dala, po našem mnenju, preveč masti v riž. Te smo ožigosali kot razsipništvo! Primer nam kaže našo osebeno spontano strogo disciplino, saj je bilo celotno naše delo in ravnanje usmerjeno k optimalizaciji.“

„Kako so zmogli borci premagati vso težo oboroženega upora proti tako krutemu in oboroženemu okupatorju?“ je bilo moje naslednje vprašanje.

„Oborožen boj ni bila najbolj težka oblika bojevanja proti okupatorju. Menim, da so bila vsekakor težja internacija ter vsa mučenja in zaporih in taboriščih. Težko je bilo ranjencem in našim ljudem, posebno na mnogih kmetijah, ki so za nas partizane žrtvovali zadnji kos kruha, po našem premiku pa so bili prepuščeni „usodi“, ki so jo krojili izdajalci in okupator. Vedeli smo, da le dokler ima človek orožje v rokah je tudi gospodar položaja. Zato nismo imeli druge izbire kot oborožen boj, če smo hoteli zakorakati po poti k osebnosti in skupni svobodi. Pri tem nas je vodila Partija, ki je s svojim vztrajnim in discipliniranim delom med delavci in naprednimi delovnimi ljudmi uspela medseboj povezati posameznike v čvrsto celoto, v dobro tekoč mehanizem, ki je svojo moč črpal tudi iz zavestne trde discipline vsakega posameznika in vseh skupaj. Partija je imela program in cilj, za katerega se je bilo vredno boriti in se zanj tudi žrtvovati, to je socialno in narodnostno osvoboditev! V tem je tudi odgovor na postavljeno vprašanje.

Tudi kadar govorimo o uspehih in naporih 4-letnega narodnoosvobodilnega boja, moramo to obdobje razdeliti na posamezna kratka ali daljša obdobja. Naporov ni bilo malo, vendar so prihajali sproti in izmenično; vsakodnevno so se med seboj menjavali uspehi in neuspehi, veselje in žalost, smeh in jok.

Resnica: pogosto smo bili mokri, prezebli, utrujeni in lačni. (V takih primerih je bilo najhuje, kadar se je kdo na glas spomnil tort, klobas...) Tega pa nisi doživljal sam, temveč skupaj z drugimi tovariši; v krogu tovarišev pa je težave veliko lažje prenašati, pa tudi veselje podoživljati globlje in pristneje.“

Zamislil se je in globoko občuteno dejal: „V tej borbi smo resnično doživeli nekaj velikega, lepega in enkratnega.“

„In kako je to, da je tudi zaledje stalo trdno kot sama partizanska vojska“, sem naprej vrtal in hotel zvedeti kaj več o prevzemu oblasti – kar v času okupacije.

„Takrat sem bil še zelo mlad in nisem v celoti razumel dalekovidnosti Partije, ki je ob oboroženi borbi istočasno gradila tudi ljudsko precej kritično. Imeli smo jih za nekoristne posameznike, ki se izživljajo v razpravljanju namesto, da bi šli v boj z orožjem v rokah. Že prvo osvobodeno ozemlje pa nam je razkrilo globoko premišljeno strategijo KPJ, ki se je dokončno uresničila po kapitulaciji (najprej) Italije, nato pa še Nemčije. Spoznal sem, in z vso globino občutil resnico, da bi brez (v boju) vzpostavljene ljudske oblasti, sicer z orožjem osvobodili Jugoslavijo, vendar pa v tej vojni ne bi mogli zmagati.“

Vojna je bila zmagovito zaključena, partizanski borci so odhajali na svoje domove, ali pa prevzemali nove, nič manj važne in odgovorne naloge. Silvo Hrust je po vojni imel več pomembnih in odgovornih zadolžitev: bil je pomočnik glavnega direktorja IEV (Institut za elektroizvedbe, Ljubljana), dve leti je bil v Nuklearnem institutu v Vinčici kot tehnični direktor, l. 1952 spet pri IEV, od l. 1953 pa do 1962 glavni direktor Iskra Kranj. Na njegovo pobudo je bila v tem času izvedena prva pomembna integracija slovenske elektroindustrije, ko so se med seboj združile (integrirale) TELA – Ljubljana, IEV – Ljubljana, Telekomunikacije – Pržan, Elektromotorji – Železniki in Iskra Kranj, sam pa je postal prvi generalni direktor te velike slovenske integrirane Iskre! L. 1963 je postal sekretar za industrijo ter član IS SRS; od 1963 do 1968 je bil zvezni poslanec, ko se je l. 1969 spet vrnil v Iskra in bil svetnik generalnega direktorja do upokojitve. Še danes je izredno dejaven in aktiven kot Iskrin zunanji sodelavec.

Na vprašanje, kako so se borci in aktivisti NOB vključili po tolikih letih neprestanega boja in ilegale v normalni življenjski tok obnove in izgradnje svoje domovine, je S. Hrust dejal:

„Osvoboditev sama je borbem prinesla poleg svobode tudi specifične probleme, na katere pa marsikdo ni bil v celoti pripravljen. Priznam, da smo v času NOB mogoče določene stvari poenostavljali, menili smo, da bodo vsi problemi preprosto in lahko rešljivi, da si bomo vsi vedno med seboj pomagali... Prva povojna leta so prinesla marsikomu tudi razočaranja, vendar pa obstoja resnica, da je 1948 (napad Informbiroja na Jugoslavijo, na pridobitve NOB) spet trdno stnilo naše vrste, kajti vedeli smo (pa ne samo mi!), da lahko samo notranji sovražnik zruši našo enotnost in ogrozi težko priborjeno svobodo. Zunanji sovrag tega ne zmore; sicer lahko deželo okupira, s tem pa doseže ravno nasprotni učinek: vsaka agresija jača enotnost naroda!“

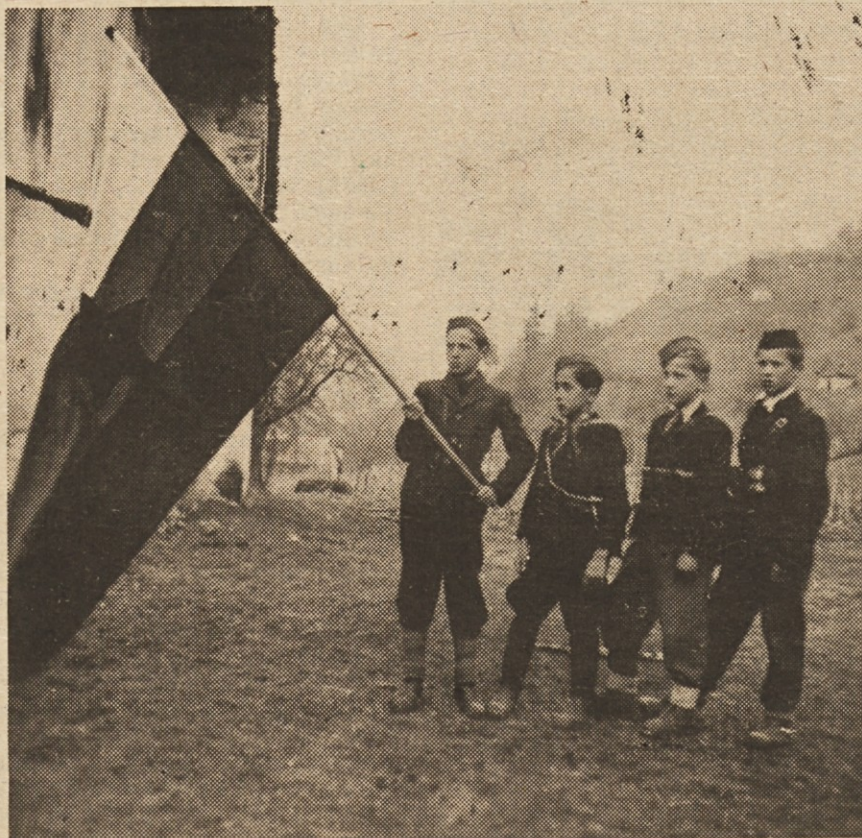
Kako gleda aktivni udeleženec NOB na dogajanja današnjega dne in kaj ima povedati sedanji mladi generaciji? (Nadaljevanje na 5. strani)

» Dokler tu so brigade... «

Ob tridesetletnici zmage nad fašizmom naj bi tudi v našem glasilu izšla vrsta člankov o borbi in zmagah naših ljudi. Obiskali smo direktorja Industrije široke potrošnje Lojzeta Zumra in Janka Šmida iz Elektromotorjev. Oba sta bila soustanovitelja pionirskega odreda Ratitovec, ki je v Selski dolini vključil najmlajše v borbo za svobodo. V prijetnem razgovoru smo bili takoj sredi spominov na tiste dni.

Naša peterica z orožjem.

Štab brigade z zastavo.

nekaj dni strašili po Selski dolini s črnimi fašističnimi srjajci. Po dobrem tednu pa so prišli Nemci in uvedli red „tisočletnega“ rajha. Za župana so postavili domačina, pritepenega sudetskega Nemca Hornitzkega, ki se je vneto posvetil svojemu poslu. Nemcem je pripravil spisek ljudi za izseljevanje. V prvi rundi so izselili vso inteligenco

– učitelje, župnika in se nekaj ljudi. V drugi rundi bivšega župana in vse, ki so količkaj dišali po odporu in so bili znani zavedni Slovenci. To je rodilo odpor in fantje in moške so začeli odhajati v okoliške gozdove, kjer so bili že prvi partizani. To je sprožilo tretjo rundo izseljevanja v Srbijo – izselili so partizanske družine. Župan

tudi ni pozabil spotoma obračunati z osebnimi nasprotniki.

V takem vzdušju je razumljivo v Selski dolini rastel odpor proti okupatorju in že Dražgoška bitka je bila prvi opomin, da Slovenci niso pristali na Hitlerjev ukaz: „Napravite mi to deželo zopet nemško.“ OF je bila aktivna zlasti v Železnikih na vseh področjih. Širila je misel odpora s tiskano in govorno besedo, ter skrbela za borbe v gozdovih.

Tudi mladi so sodelovali pri akcijah. In tako se je v začetku leta 1943 rodil Pionirski odred Ratitovec. Formiran je bil iz treh bataljonov. Vsak bataljon je imel komandanta in politkomisarja. Vodili so točno evidenco članov, imeli so svoje žige in evidenco

Janko Šmid – pionir brigade „Ratitovec“.

raciji, nam lepo pripoveduje, svetuje in svari naš spomeničar:

„Naša usoglašnost, poslušnost in disciplina v času NOB je bila precejšnja, vendar pa nimam nič proti današnji pestrosti predlogov, razprav in odločitev, kar vsekakor daje sedanjemu procesu razvoja družbe mnoge nove kvalitete. Sicer pa imamo danes precej lažjo situacijo. Imamo mladino, ki se je rodila že v tej Jugoslaviji in v sebi ne nosi ne predsodkov ne bremen iz stare Jugoslavije. Je plod prilik in okolja, v katerem živi. Sam sem trdno prepričan, če bi pred našo današnjo mladino postavili alternativo: ali želi visok standard, ali humane socialistične samoupravne odnose, v njeni odločitvi ne bi bilo dilem: odločila bi se za oboje! In ne dvomim, da si bo vse to izborila z vztrajnim in intenzivnim delom, v svojem prostoru in času.“

„Ali ni naše hlastanje za materialnimi dobrinami že prerastlo neke zdrave meje spodobnosti,“ sem vprašal in takoj je sledil odgovor:

„Prav je, da se borimo za materialne dobrine, da razvijamo proizvodne odnose, vendar naj bi to nikoli ne smelo nastati pod pogojem, da bi se pri tem morali odpovedati tudi najmanjšemu delu naše edine in nedeljive svobode. Slovenci smo prvič v svoji zgodovini tudi res svobodni. Svoboda pa nam ni za vse večne čase priporočena dobrina. Paziti moramo, da je ne izgubimo. Toda ker smo si jo znali priboriti, si jo bomo znali tudi očuvati. Tradicije NOB niso nobena folklor, temveč s krvjo pridobljene izkušnje, kako svobodo priboriti in ohraniti; te izkušnje sedaj prenašamo na mladi rod, ki naj to svobodo očuva v srečo sebi in bodočim pokolenjem.“

„Kaj bi za zaključek tega najinega razgovora lahko še povedali mladim za današnjo in jutrišnjo rabo? !“

„Marsikdo med nami je nezadovoljen z gospodarskim položajem pri nas ali s svojim delovnim mestom, položajem, s svojo okolico, ali... Generacija, ki odhaja, je načrtovala, kreirala in izgradila te tovarne, ta mesta, to gospodarstvo. Če smo to napravili slabo (?) ste sedaj vi mladi na vrsti, da naše napake popravite, vi ste na potezi, vaš je servis! Kajti lažje vam bo iz „slabega“ napraviti dobro, kot pa je bilo nam vse to napraviti iz nič.“

Izgradnja sedanjih kapacitet je terjala delo, odrekanje in napore cele generacije vse povojno obdobje. Predlagam današnjemu mlademu rodu, da si zada nalogo optimirati te kapacitete in spremeniti vse tisto, kar smatra, za slabo tako v materialni bazi kot v infrastrukturni in družbenih odnosih. To bo tudi najboljše plačilo stari generaciji za priborjeno svobodo in garancija za resnično lepši jutri,“ je zaključil ta najin razgovor tovariš Silvo Hrast.

I. S.

Sekunde so se vlekli kot ure

1,700.000 Jugoslovancev je med II. svetovno vojno dalo svoja življenja v boju proti nacizmu in fašizmu ter drugim kvizlinškim in okupatorskim hordam.

Mnogi so padli v gozdovih, številni so bili ustreljeni kot talci, veliko pa je tudi tistih, ki se nikoli več niso vrnili iz ujetništva. Prav je, da se zdaj ob 30-letnici osvoboditve spomnimo vseh, seveda pa tudi tistih, ki jim je vojna vihra prizanesla.

V ujetništvu in pozneje v partizanih je bil tudi predsednik skupščine ZP Iskra in podpredsednik skupščine SR Slovenije Vladimir Logar, ki smo ga zaprosili za pogovor o tistih hudih časih.

„Imel sem 5 bratov in dve sestri,“ je začel pripovedovati Vladimir Logar, doma iz Cerknice na Notranjskem. „Najstarejšega brata so ubili Italijani v Javorniku julija l. 1942. Kje je pokopan, še zdaj ne vemo. Drugi brat je padel l. 1944, na Menini planini. Mlajši brat je bil v partizanih na Primorskem in Notranjskem, najmlajši brat pa na Štajerskem in Dolenjskem. Tudi starši in obe sestri so se aktivno vključili v NOV.“

Svoboda je v družini predsednika skupščine ZP Iskra terjala hude davke. Vladimir Logar se je že pred vojno vključil v napredno mladinsko gibanje in to na tehnični srednji šoli v Ljubljani na oddelku za elektrotehniko. Ustanovili so tudi kulturni klub, ki se je kmalu povezal z levičarskimi organizacijami na ljubljanski univerzi.

„Ker so nas oblasti odkrile, so mnoge moje sošolce izključili iz šole, jaz pa sem odšel v Beograd, kjer sem končal šolo. Tudi tam sem se vključil v napredne organizacije ter v njih aktivno sodeloval vse do začetka vojne.“

Zaposlen sem bil kot elektrotehnik v letalskem poveljstvu v Zemunu. Še dobro se spominjam letalskega napada na Beograd, saj sem bil očevidec te strahote. Naša enota se je začela umikati proti Sarajevu čez planino Romanijo. V Sarajevu so nas ponovno bombardirali, zato smo se umaknili proti Dubrovniku, tam pa smo naleteli na italijanske čete, ki so prišle iz Albanije. Umakniti smo se hoteli v Črno goro, kjer smo padli v nemško zasedo.“

Nemci so Vladimira Logarja in druge ujetnike odpeljali najprej v Sarajevo, od tam pa čez Madžarsko v severno Nemčijo – v vojaško taborišče Luckenwalde. V tem taborišču so bili poleg jugoslovanskih ujetnikov – predvsem slovenskih – zaprti tudi Francozi, Poljaki in Angleži.

„Glede samega življenja v taborišču bi rad povedal, da je velikanska razlika med vojaškim in koncentracijskim taboriščem. Biti ujetnik v taborišču je nekaj strahotnega, toda tisti iz kon-

centracijskih taborišč so to še bolj občutili kot vojaški ujetniki.“

Kako je bilo v taborišču v Luckenwalde?

„Taborišče je blizu Berlina. Takoj po prihodu so nas razdelili na tako imenovane delovne komande. V naši komandi je bilo 120 ujetnikov, predvsem Slovencev. V začetku smo hodili na prisilno delo v bližino Berlina, kjer smo gradili železniške postaje, pozneje pa smo garali na kmetijskih posestvih. Bilo je hudo.“

Gotovo ste pripravljali pobeg!

„Že leta 1942 smo se zbirali levo usmerjeni ujetniki in začeli pripravljati pobeg. Glede na veliko oddaljenost od domovine so bile možnosti za uspešen pobeg izredno majhne. Spominjam se, da je l. 1943 pobežnil iz taborišča zdaj že pokojni Iskraš, moj prijatelj Marjan Lavrenčič. Skupaj s tovarišem so ju Nemci odkrili in ju poslali v kazenski oddelek.“

Jaz sem začel pripravljati pobeg večje skupine Slovencev konec l. 1943. Zakaj ta pobeg ni uspel, končno se ga niti lotili nismo, zdaj ne bi razčlenjeval, toda jaz sem na vsak način želel domov in tudi pobežnil.“

Kako vam je uspel pobeg?

„Med ujetniki je bil grafični delavec iz Srbije, ki mi je ponaredil dokumente, tovariši pa so mi priskrbeli civilno obleko in nekaj nemškega denarja. Zaradi nepazljivosti stražarjev se mi je uspelo izmuzniti iz taborišča, seveda pa sem imel velikansko srečo. Za razliko od Marjana Lavrenčiča, ki se je proti domovini napotil peš, sem se jaz odločil za vlak, saj sem imel izredno dobro ponarejene dokumente. Dobro sem preučil vozne rede vlakov in tako sem tistega dne v začetku julija 1944. stopil na brzi vlak na berlinski glavni postaji.“

Se morda spominjate kakšne zanimivosti ali podrobnosti s tega potovanja?

„Pa še kako dobro! Peljal sem se skoraj samimi nemškimi vojaki. Na poti proti Muenchnu, ko sem stal ob oknu, je stopil k meni nemški major in me ogovoril. Seveda je po moji

sedež v bližnjem Potoku, kurirska pot jih je vodila na Golico, na Prtovč in vse do Cerkljanskih hribov.“

Odred se je pozimi leta 1945 v januarju udeležil mladinske konference v Cerknem, kjer so najzaslužnejši prejeli tudi odlikovanja. Lepe spomine imajo moške na Cerkno, saj so tam dobili tudi prvič pravo orožje – puške in municijo in so potem v Selški dolini nekajkrat sodelovali s partizani v borbi. Tako je znana akcija Odreda, ko so s položaja za zidom malo nižje od današnje elektrarne pregnali četo ustašev in domobrancev. Borili so se tudi s Škofjeloškim odredom, ki je napadal Železnike, bili so z njimi na položaju v strelcih. Večkrat so tudi streljali na domobrance iz zasede, ko so pripravljali postojanko v Kališču.

Glavno delo pionirskega odreda pa je bila kurirska služba, lepljenje in trosenje letakov, zbiranje hrane za partizane, obveščanje in sabotažne akcije.

Lojze Žumer nam je pripovedoval primer, ko je s partizansko pošto v čevlju srečal nemško patroljo. Ustavili so ga in spraševali, kam gre, po kaj, če kaj ve o „zlikovcih“, ki trosijo letake in še kaj. Razumljivo, da mu je kar dobesedno gorelo pod nogami. Pa se je le srečno končalo, kdo pa je mislil, da je 13-letni fantič partizanski kurir.

Leta 1945 so fantiči odložili puške, najpogostejši so imeli celo avtomate. Spet so sedli v šolske klopi. Danes jih je cela vrsta v Iskri

Štab 3. bataljona Koroškega odreda nekje pod Peco. Z leve na desno: Vojan Rus-Vojan, Vladimir Logar-Lado, Albert Konečnik-Modras in Franc Bida-Branko.

govorici kmalu ugotovil, da nisem Nemec. Zlagal sem se mu, da so me odpustili iz vojnega ujetništva in da sem zdaj zaposlen pri neki elektrotehniški firmi v Berlinu. Natvezil sem mu še, da potujem zdaj na Dunaj kupit elektrotehniški material. Majorja je zanimalo predvsem življenje v vojaškem ujetništvu, jaz pa sem mu – iz izkušenj – to dobro opisal. Na postaji v Muenchnu sem mu še pomagal nesti kovček, za kar se mi je lepo zahvalil in mi zaželel srečno pot.“

Bili ste pomočnik politkomisarja 3. bataljona Koroškega odreda. Kako ste prišli v to enoto?

„Prek Muenchna, Beljaka in Železne kaplje sem prišel na Jezersko, kjer sem imel javko. Tako sem prišel v stik s partizani iz Solčave. Ker sem bil zelo izčrpan, so me najprej odpeljali v partizansko bolnišnico Krtina na Jezerskem. Po enem mesecu sem okreval in sem odšel v Zahodni Koroški odred, pozneje pa v 3. bataljon Koroškega odreda.“

Dora Hurejet iz kontrole ESPD – bakelit v Elektromehaniki je po 31 letih marljivega službovanja odšla v zaslužni pokoj. (Na sliki s šopkom.)

akcij. Ves ta material je v muzeju NOB v Ljubljani.

Komandanta bataljonov sta bila tudi dva današnja Iskraša: Lojze Žumer, direktor branže široke potrošnje, in Janko Šmid, ki je zaposlen v Elektromotorjih.

Naloga in namen pionirske organizacije je bila pomoč partizanom v bližnji Ješovici, v blegoških hribih in okolici Ratitovec. Vzdrževali so stalne kurirske zveze s Smolevo, nosili so pošto za Komando gorenjskega področja, ki je imela svoj

sedež v bližnjem Potoku, kurirska pot jih je vodila na Golico, na Prtovč in vse do Cerkljanskih hribov.“

Odred se je pozimi leta 1945 v januarju udeležil mladinske konference v Cerknem, kjer so najzaslužnejši prejeli tudi odlikovanja. Lepe spomine imajo moške na Cerkno, saj so tam dobili tudi prvič pravo orožje – puške in municijo in so potem v Selški dolini nekajkrat sodelovali s partizani v borbi. Tako je znana akcija Odreda, ko so s položaja za zidom malo nižje od današnje elektrarne pregnali četo ustašev in domobrancev. Borili so se tudi s Škofjeloškim odredom, ki je napadal Železnike, bili so z njimi na položaju v strelcih. Večkrat so tudi streljali na domobrance iz zasede, ko so pripravljali postojanko v Kališču.

Glavno delo pionirskega odreda pa je bila kurirska služba, lepljenje in trosenje letakov, zbiranje hrane za partizane, obveščanje in sabotažne akcije.

Lojze Žumer nam je pripovedoval primer, ko je s partizansko pošto v čevlju srečal nemško patroljo. Ustavili so ga in spraševali, kam gre, po kaj, če kaj ve o „zlikovcih“, ki trosijo letake in še kaj. Razumljivo, da mu je kar dobesedno gorelo pod nogami. Pa se je le srečno končalo, kdo pa je mislil, da je 13-letni fantič partizanski kurir.

Leta 1945 so fantiči odložili puške, najpogostejši so imeli celo avtomate. Spet so sedli v šolske klopi. Danes jih je cela vrsta v Iskri

Pionirji – brigadirji l. 1945 v Železnikih.

v Železnikih tako Žumer Lojze, Janko Šmid, Stane Primožič, Stane Kemperle, Tone Vrhunc, Janez Koblar in Janko Gortnar. Vsi so končali vsaj poklicno šolo, drugi pa so doštudirali celo na univerzi.

Trda je bila šola v „krvavih

Najlepši dogodek iz naših partizanskih dni je gotovo svoboda, se pa morda spominjate najtežjega trenutka?

„Jeseni leta 1944 je bil naš Zahodni Koroški odred zbran pri neki kmetiji južno od Obirskega. Proti večeru so šli bataljoni na svoje položaje, ostal je le štab odreda, v katerem sem bil tudi jaz. Nemci so misleč, da smo zbrani vsi, začeli obkoljevati našo skupnico 10. do 15. partizanov. Med strahotnim spopadom se nam je uspelo prebiti skozi gozd. Takrat je padel naš mitraljezec. Ker nas je obdajalo več obročev, smo se poskrili v neki globeli in čakali nanajugodnejšo priložnost. Ves dan smo opazovali premike nemških kolon, ki so s strelci preiskovale okolico kmetije, vendarle jim našega položaja ni uspelo odkriti. Nas je bilo 10 ali 15, Nemcev pa več sto.“

To je bil moj najdaljši dan v življenju, sekunde so se vlekli kot ure, ure kot dnevi. . .“

Lado Drobež

Pionirji brigade „Ratitovec“ l. 1945 pred komando mesta v Cerknem.

Naloge na področju ljudske obrambe

Za današnjo številko smo pripravili razgovor z Jožetom Deželakom, vodjo službe za ljudsko obrambo pri Združenem podjetju Iskra.

KAKŠNI SO VAŠI PRVI VTISI IN OPAŽANJA O DELOVANJU LJUDSKE OBRAMBE V ZP?

Prepričan sem, da so koncepcijo splošnega ljudskega odpora glede na važnost, ki ga temu vprašanju posvečajo vsi družbeno-politični faktorji, od federacije do KS, tudi delovni ljudje v Iskri razumeli in osvojili kot sestavni del samoupravnih socialističnih odnosov, ki izhajajo iz pravic in dolžnosti vsakega delovnega človeka, da se bojuje za obrambo in varovanje suverenosti, neodvisnosti ter nedotakljivosti naše ožje in širše družbene skupnosti.

To pa hkrati ne pomeni, da so v Iskri s področja ljudske obrambe vse stvari urejene tako, kot to zahtevajo Ustava, zakon in drugi predpisi, o čemer bo še govora in splošni vtis je, da so gospodarski in drugi problemi, ki nas tarejo, dostikrat potisnili ljudsko obrambo na stranski tir, namesto, da bi to področje dejavnosti, glede na svoj karakter in čas, v katerem živimo, bilo nenehno prisotno.

Dejstvo je, da so delovni ljudje v Iskri premalo obveščeni o konkretni dejavnosti ljudske obrambe, razen tistih, ki so direktno angažirani na tem delu v Iskri, ali izven nje na terenu. Priprave na splošni ljudski odpor zahtevajo namreč široko informiranost, delovanje vseh družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih teles in strokovnih ljudi, upoštevajoč pri tem seveda tudi načela tajnosti.

Zavedajoč se tega, sem nedavno kot dolgoletni pripadnik Iskre z velikim veseljem prevzel delovno mesto vodje službe za LO pri ZP.

V KAKŠNIH POGOJIH SE TOREJ ZAČENJA BOLJ ORGANIZIRANA DEJAVNOST NA PODROČJU LJUDSKE OBRAMBE?

Vsekakor v neugodnih razmerah, to je v času, ko Iskra dobiva novo fiziognomijo s formiranjem branžnih delovnih organizacij in ostalih organizacijskih sprememb, pri čemer se je v precejšnji meri, nekeje več, nekeje manj, podrla tudi dosedanja struktura in organizacijska oblika delovanja ljudske obrambe, na drugi strani pa se hkrati v kratkem pričakujejo z novim republikanskim zakonom in še nekimi predpisi večje vsebinske pa tudi organizacijske spremembe v celotnem delovanju ljudske obrambe.

Ob teh dejstvih bi rad povedal nekaj stvari, o stanju obrambnih priprav v tem trenutku, sicer ne kot analizo, ampak kot kratka zapažanja in vtise, ki sem jih dobil ob obisku nekaterih delovnih organizacij zdaj, ko nas čakajo docela nove organizacijske in vsebinske naloge na področju ljudske obrambe. Posebej bi se zadržal na nalogah, ki stojijo pred poslovnimi organi in strokovno službo, ločeno pa bi spregovoril o pravicah in dolžnostih samoupravnih teles na vseh ravneh.

POVEJTE NA KRATKO O SPLOŠNIH NAČELIH, PO KATERIH JE ORGANIZIRANA LJUDSKA OBRAMBA?

Kot je znano iz Ustave in zakona o obrambnih pripravah odločajo in so zanje odgovorni vsi člani delovne skupnosti.

Vsaka delovna organizacija sestavlja kot osnovni in glavni dokument na področju ljudske obrambe svoj „obrambni načrt“, ki vsebuje od načrta vojne proizvodnje, vojne organizacije, razpored in mobilizacijo ljudi in sredstev, postopek in ukrepe za primer neposredne vojne nevarnosti, ali vojne, do organizacije enot TO in CZ in način njihove uporabe za primer vojne. To je kratko rečeno na enem mestu napisano in načrtovano vse, kar je potrebno na področju ljudske obrambe urediti, tako v obdobju miru in neposredne vojne nevarnosti, kot tudi v primeru neposrednih vojnih operacij.

Zakon načelno, statut in samo-

upravni sporazumi v delovnih organizacijah pa bi iz naslova obrambnega načrta morali točno precizirati, kakšne so naloge individualnih in kolegijskih poslovnih organov (direktorja s sodelavci in strokovno službo LO), kakšne pa so pravice DS, oz. skupščine, kot odgovorne za obrambne priprave, katere od teh nalog pa poverjajo le-te odborom za LO.

Obrambni načrt mora biti usklajen z obrambnim načrtom občine, v kateri je delovna organizacija.

V KAKŠNI FAZI JE IZDELAVA OBRAMBNIH NAČRTOV V ZP?

Kot je znano so direktorji s svojimi sodelavci in strokovno službo LO na vseh ravneh vodje obrambnih načrtov. Trenutno se nahajamo v fazi, ko je potrebno začeti z izdelovanjem obrambnih načrtov novo formiranih TOZD, obrambnih načrtov v delovnih organizacijah in pa obrambnega načrta ZP. Stanje dosedanjih načrtov (pred reorganizacijo) je zadovoljivo, samo je opaziti v nekaterih TOZD neažurnost in nekompletnost načrtov, so pa tudi primeri, da to delo prepuščajo nekvalificiranim delavcem.

KAKŠNO JE DELOVANJE ODBOROV ZA LO V SEDANJEM TRENTUTKU?

O sestavi odborov in vsebini njihovega dela pred reorganizacijo nimam detajlnih podatkov.

Na osnovi samoupravnih sporazumov so skoraj v vseh delovnih organizacijah (branžah) pričeli s formiranjem odborov za LO in sicer kot kolegijske izvršilne organe in hkrati izvolili direktorje branž za predsednike teh odborov, kar pa je v nasprotju z načeli samoupravljanja. Zato je bilo po posvetovanju z ustreznimi organi v ZP in upravnimi republikanskimi organi predlagano, naj ne bo odbor za LO v delovni organizaciji kolegijski izvršilni organ, ampak odbor s posebnim statusom, to je družbeni organ, ki ga imenuje DS delovne organizacije in mu iz delokroga LO poverja določene naloge. V odnosu do TOZD naj bi njegove pravice in dolžnosti bile operativno – koordinativnega značaja.

Nadalje je opaziti, da so v te odbore avtomatsko predlagali vse direktorje TOZD, kot predsednike odborov LO v TOZD, kar bi temu odboru dalo karakter kolegijskega poslovnega organa, bili pa so tudi primeri, da v odbore niso volili predstavnikov družbeno-političnih organizacij, ki imajo na tem področju posebno vlogo in odgovornost, kot sooblikovalke idejno-političnih osnov LO.

Odbor za LO pri skupščini ZP je v osnovi pravilno izvoljen kolegijski izvršilni organ, vendar v svoji sestavi nima generalnega direktorja kot vodje obrambnega načrta, izključeni pa so iz njega tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij, torej tisti faktorji, ki naj bi pravzaprav oblikovali naloge s področja LO na ravni ZP.

Odbor že v samoupravnem sporazumu ni imel preciziranih nalog, ker tudi skupščina nima definiranih nalog in pravic ter dolžnosti s področja LO. Odbor je sicer že imel dve seji, vendar brez večjih rezultatov in sklepov, ne po krivdi sicer agilnih članov in predsednika, temveč zaradi tega, ker ne razpolaga z ustreznimi informacijami in analizami s področja obrambnih priprav.

Zato delamo na projektu da bi na ravni ZP od strani skupščine imenovali „Svet za ljudsko obrambo“ (ne odbor) s posebnim statusom s tem, da bi se vanj vključili poleg generalnega direktorja, predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, še drugi strokovni sodelavci s področja vojno-proizvodne dejavnosti, informatike, propagande itd. Naloge sveta bi glede na to dejavnost v delovnih organizacijah bile kreativnega in usmerjevalnega značaja.

Predlagana je bila tudi ustanovitev komisij, ki bi konkretnije analizirale posamezne dejavnosti s področja LO in CZ, enot TO, vojne proizvodnje

itd.) in odboru predlagale določene ukrepe.

KAKŠNO JE TRENUTNO STANJE PRIPRAVLJENOSTI ENOT CZ V ISKRI?

Podrobnejših podatkov in analiz še ni, so pa nekatera opažanja in novosti, ki se na tem področju pripravljajo z novim republikanskim zakonom o ljudski obrambi.

Ugotovljeno je namreč, da dejavnost CZ nasplošno zaostaja ne samo zaradi materialnih, tehničnih in finančnih težav, ampak zaradi neustreznega vodenja tega dela LO. Želimo doseči to, da bi vodenje CZ teklo nepretrgoma tako, da bi lahko brez bistvenih sprememb prešlo iz mirnodobnega stanja v vojno stanje. V tem smislu so pred nami določene spremembe organizacijskega in vsebinskega značaja, ki jih predvideva nov republikanski zakon in, ki jih bo treba uvesti v najkrajšem času v delo.

Branžna formacija Iskre je na nekaterih mestih porušila dosedanje strukturo CZ, ali pa je prišlo do novih formacij, kjer bo treba na novo organizirati enote CZ, zato je tudi na zadnji seji odbora za LO pri skupščini ZP bilo sklenjeno, da se nujno takoj začne formiranje za enkrat improviziranih enot CZ, ne da bi čakali spremembe, ki jih narekuje nov zakon. To velja predvsem za bivši Institut, za stavbo PPC in nekatera druga področja, kjer je potrebno takoj postaviti CZ v mobilno stanje. Izvajanje teh nalog je v teku.

KAKŠNO JE TRENUTNO STANJE MOBILNOSTI ENOT TO V ZP?

Po tistem, kar sem videl v nekaterih organizacijah, so enote TO solidno

uvežbane in materialno dobro opremljene. Kadrovska zasedba je zadovoljiva. Tudi na tem področju pa nas čakajo nove pomembne naloge, vendar pred sprejetjem novega republikanskega zakona o LO ne bi hotel, iz razumljivih razlogov, o tem kaj več povedati.

KAKŠNO JE STANJE VOJNO PROIZVODNIH NAČRTOV?

Zvezni zakon o LO je zelo precizno razvozljal dileme, ki so dosedaj vladale na tem področju. Kakor je znano se v pogledu vojno proizvodnih načrtov nahajamo v eni izmed faz organiziranja in sistemskega dela. Tudi v bližnji prihodnosti pričakujemo naloge za obdelavo naslednje faze. To so zelo odgovorne in pomembne naloge, posebno za nas kot delovno organizacijo. Vse ostalo je, kot veste, vojna skrivnost.

KAKO JE V ZP ZAGOTOVLJENA TAJNOST PODATKOV S PODROČJA LO?

Tudi na tem pomembnem polju dejavnosti nimamo še izdelanih analiz. Rečemo lahko samo toliko, da je veliko napisanega, pri tem mislim na pravilnike, vendar se v praksi premalo izvaja. Dosedanja praksa je, da sicer pravilniki in predpisi obstajajo, vendar jih izdeluje vsaka organizacija za sebe in niso enotni. Menim, da bi po detajlni analizi tega vprašanja morali izdelati enotni pravilnik za vso Iskro s tem, da bi v pravilnik vključili tudi področje poslovne tajnosti, do tega časa pa bi vse organizacije prilagodile in dopolnile že obstoječe pravilnike, z najnovejšo uredbo ZIS in pravilnikom, ki ga je predpisal zvezni sekretar za NO.

Trideset odlikovancev

V petek, 25. aprila, sta predsednik družbenopolitičnega zbora in predsednik komisije za odlikovanja pri skupščini občine Ljubljana – Bežigrad, tov. Vudrih in Dolinar podelila trideset članom delovnega kolektiva nekdanje tovarne električnih aparatov na Savski cesti državna odlikovanja, s katerimi jih je ob letošnjih praznikih odlikoval predsednik republike Josip Broz-Tito.

Odlikovance je najprej pozdravil namestnik predsednika DS, nato pa še glavni direktor Industrije za avtomatiko Ivo Klešnik in predsednik družbenopolitičnega zbora SOB Ljubljana-Bežigrad.

Najvišje odlikovanje – red Repu-

blike z bronastim vencem je to pot prejel Viktor Korošec.

Nadaljnjih osemnajst članic in članov delovnega kolektiva te naše tovarne je prejelo red Dela s srebrnim vencem. Odlikovani so bili: Ana Andoljšek, Danilo Bergman, Zvone Bitenc, Zlata Cilensek, Milovan Čebihin, Lea Čebokli, Radivoj Čebokli, Janez Gianini, Franc Grad, Ljubo Jamšek, Dušan Kalan, Anton Kastelic, Franc Močilnikar, Alojz Mramor, Jože Petrač, Martin Pilko, Milan Ravnič in Marija Rifelj.

Z medaljo dela pa so bili odlikovani naslednji člani kolektiva: Janez Bertonec, Julka Gorenc, Milena Kaplan, Milena Kodba, Janez Pečaver,

Odlikovanci med slavnostjo v tovarniški menzi.

Bienale ind. oblikovanja

Letošnji bienale – šesti po vrsti – je bil od 11. do 24. aprila na Gospodarskem razstavišču. V gornjih prostorih je prireditelj improviziral sorazmerno skromno razstavo, ki se zdela po vsebini ni imela jugoslovanskega značaja, saj so bili razstavljeni primerki povečini iz Slovenije.

Razstavljeni oblikovni primerki so obsegali panoge npr. tekstilno blago, elektrotehniko, pohištvo, plastiko, keramiko, igrače, motorizacijo ter grafični del z lepaki in razno knjižno opremo. Vsekakor tudi sorazmerno skromni obseg panog. Precej so na bienalu razstavljali oblikovalci Iskre iz oddelka marketinga. Naj omenimo le nekatere: Zoro Pičulin z grafično, barvno in motivno opremo gospodinjstvega pribora in pripomočkov, Jasno Mišič-Malovrh in Ljubana Klotjčnika s komandnim pultom za distributerje električne energije, Marjana Gnamuša za posebni komandni pult za železnice, Davorina Savnika za telefone, Janeza Smerdelja za akumulatorski polnilnik, prav tako Janeza

Smerdelja za barvni televizor, Viktorja Bančiča za električni vrtni stroj, Marjana Gnamuša za embalažo instrumenta Pobi in še nekatere druge dosežke istih oblikovalcev.

Po razgovorih z različnimi izvedenci za industrijsko oblikovanje in nasploh vsakoletnega bienala je prevladovalo mišljenje, da je uspeh letošnje razstave manjši od lanskoletne.

Morda bi bilo manj razstavljenih primerkov kot lani, vprašanje pa je, koliko od teh je industrija v resnici uporabila. Drugo, kar kaže na določeno upadanje zanimanja za to dejavnost, je majhno število obiskovalcev razstave. Čeprav ima ta moderna panoga poleg aplikativne vrednosti velik vzgojni pomen, ne more in ne more prodrati v vse pore našega življenja, tako kot drugod v naprednem svetu. Krivdo za to ne nosijo oblikovalci, ki se kot kaže zelo trudijo za razvoj te industrijske panoge, marveč podjetja, ustanove – sploh vsi zunanji dejavniki. Lahko mirno trdimo, da v Jugoslaviji še vedno v veliki meri pre-

KAKŠNI SO PROBLEMI S STROKOVNIMI DELAVCI S PODROČJA LO?

Stanje, kot je sedaj, ustreza dosednji organizacijski shemi Iskre. Z novo nastalim položajem pa se kadrovske problemi pojavljajo v novi luči. V tem smislu delamo na novem konceptu, ker pa je le-ta še v razpravi, o njem kdaj drugič kaj več.

KAKŠEN JE PROGRAM DELA NA PODROČJU LO V ZP?

Govoril sem že o neposrednih nalogah in o dejavnostih, ki imajo dolgoročni karakter. Glede na pomembne naloge, ki nas čakajo že v letošnjem letu, je potrebno predvsem to, da na podlagi samoupravnih sporazumov v statutih TOZD, delovnih organizacij in statutu ZP zapišemo in preciziramo s področja LO, v posebnem poglavju, naloge poslovnih organov in strokovne službe, kakor tudi pravice in dolžnosti samoupravnih teles na vseh ravneh, tako za čas miru, kot tudi v primeru vojne. Skratka – vsakemu mora biti jasno kaj, kdo in na kakšni ravni mora storiti, da bi v tej pomembni dejavnosti storili vse, kar od nas zahtevajo ustava, zakoni in drugi predpisi in prepričan sem, vsi pripadniki Iskre.

V tem smislu je na našo pobudo odbor za proslavo 4. julija dneva Iskre in dneva borca vključil v svoj program kot posebno točko, kombinirano vajo enot CZ in enot TO, kjer bomo prvič pred javnostjo pokazali, kaj na tem področju že obvladamo in kaj nam je še storiti, da bi obrambne priprave v Iskri dobile tisti pomen in mesto, ki ga zaslužijo.

Viktor Korošec – odlikovan z redom Republike z bronastim vencem.

Alojz Prosen, Ivanka Saksida, Janez Ščuka, Fedor Šebenik, Bruno Špitaler in Martin Zver.

Po razdelitvi odlikovanj se je v imenu odlikovancev zahvalil za visoka priznanja Viktor Korošec, ki je med drugim dejal, da prejeta odlikovanja obvezujejo k nadaljnji prizadevnosti in požrtvovalnemu sodelovanju. Za odlikovance so v tovarniški menzi priredili skromno zakusko, ob kateri je beseda stekla o spominih na leta od prvih, skromnih začetkov do danes, ko se je obseg proizvodnje nekajkrat povečal in temeljne organizacije združene dela bivše tovarne Aparati doprinašajo vedno pomembnejši delež k našim skupnim uspehom. J. C.

Kako odpraviti ozka grla v orodjarni?

Večkrat v Elektromehaniki slišimo mnenje, da je TOZD Orodjarna t. im. „ozko grlo“ v proizvodnem procesu. Seveda so za to vzroki v objektivnih težavah, s katerimi se omenjena TOZD srečuje vsak dan. Naj omenimo najbolj poglobljene: preskrba z osnovnim materialom in sestavnimi deli, ki jih potrebujejo za izdelavo orodij, namreč ni prenosorazmerna s potrebami TOZD, saj so velik potrošnik uvoženega materiala. Za plačilo pa, kot vemo, ob vsesplošni nelikvidnosti primanjkuje finančnih sredstev. Čeprav se zelo trudijo, da bi zainteresirali jugoslovanske proizvajalce jekel in standardnih delov orodij za dobavo manjših količin raznih vrst in dimenzij le-teh, pa pri svojem prizadevanju redkokdaj naletijo na njihov posluh. Ti proizvajalci se namreč rajši usmerjajo v donosnejšo proizvodnjo betonskega železa. Zato bi bilo potrebno čimprej z medsebojnim dogovarjanjem in usklajevanjem potreb tako prvih kot drugih priti do takega sporazuma, ki bi omogočil jugoslovanskim orodjarnam enoten nastop pri proizvajalcih kovin. Za ilustracijo naj navedemo, da sedaj vsaka orodjarna posebej naroča potrebne količine kovin pri tujih proizvajalcih, domače železarne pa nudijo samo velike količine, ki predstavljajo za orodjarne večletne nepotrebne zaloge. Pri tem pa te zaloge pomenijo tudi nepotrebno vezavo obratnih sredstev. Morda bi bilo priporočljivo o tem malo več razmišljati tako pri Gospodarski zbornici SR Slovenije kot v okviru Društva orodjarjev.

Drugi velik problem je premajhen priliv strokovno usposobljenih kadrov v tej stroki. Prisoten je celo trajen odliv slednjih, vendar večinoma v druge TOZD v okviru tovarne. Precejšnje število orodjarjev se namreč ob delu izobražuje in po končanem dodatnem šolanju poišče drugo delovno mesto izven orodjarne. Pojav je do neke mere dokaj pozitiven, saj ravno dobro poznavanje orodij in priprav omogoča kvalitetnejše delo na drugih

delovnih mestih v redni proizvodnji. S kadrovsko politiko pa bi morali zagotoviti trajen priliv kadra v orodjarno. Če se povrnemo k problemu premajhnega priliva strokovnih profilov kovinarskih poklicev (strugarjev, rezkalcev, orodjarjev), moramo poudariti predvsem pomanjkanje profila brusilcev. Današnja tehnologija izdelave orodij namreč sloni predvsem na brušenju, zato je ravno ta profil nujno potreben. Zanimanje za kovinarske poklice med mladimi (sodeč po vsakoletnem prilivu iz Šolskega centra Iskre) pa je odločno premajhno.

Eden večjih problemov je tudi nedodelana osnovna konstrukcija izdelkov. Napake pri konstrukciji se namreč pokažejo šele pri izdelavi orodij, kar ima za posledico veliko število sprememb, predvsem izgubo prepotrebne kapacitete. Rešitev tega problema je na vidiku z dogovorjeno politiko izdelave prototipov. Na osnovi tega bodo sčasoma razrešeni vsi tehnološki problemi, ki se sedaj pokažejo šele pri izdelavi orodij.

Naslednja težava, ki nujno terja hitrejšo rešitev, je trenutna opremljenost pomožnih orodjarn. Ta naj zagotavlja le optimalno izvrševanje popravil, vstavljanje rezervnih delov in usposabljanje orodij, ne pa tudi izdelavo novih. Za vse omenjene naloge potrebujejo pomožne orodjarne kvalitetnejšo opremo, kar bi razbremenilo TOZD Orodjarno dodatnih nalog. Razpoložljive kapacitete bi namreč lahko le na ta način preusmerili v izdelavo novih orodij.

Ob koncu našega zapisa naj omenimo še splošne težave s pomanjkanjem obratnih sredstev. Nikakor ni sprejemljivo, da pri razdeljevanju teh sredstev Orodjarno obravnavamo enako kot redno proizvodnjo. Če pravimo, da je orodjarna „srce“ tovarne, potem res ne smemo dovoliti, da zaradi pomanjkanja sredstev to prvo zastane, čeprav je pomanjkanje sredstev tudi problem drugih delovnih organizacij.

V. B. R.

ZAHVALA

Ob težki izgubi dobre in nepozabne žene in mame

ZLATE PRIMOŽIČ, roj. Lazarevič

se najiskreneje zahvaljujemo svojim sodelavcem za izraze sožalja, podarjene vence in za spremstvo na njeni zadnji poti

Žalujoči:
mož Adolf – upokojenec in
sinova Avgust ter Tomaž

ZAHVALA

Ob nenadni boleči izgubi moje drage mame

KATARINE HUBER

se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD Stikala za izraze sožalja, podarjeni venec ter denarno pomoč

hčerka Slavka Šimnovec

Iskra na razstavi v Celju

V dneh pred prvomajskimi prazniki je bila v Domu JLA v Celju odprta zanimiva razstava z naslovom „Racionalna poraba električne energije v gospodinjstvu“. Pripravil jo je Centralni zavod za napredek gospodinjstva iz Ljubljane v sodelovanju z ZP Iskra, Združenim podjetjem, za distribucijo električne energije, ETO iz Cerknega in revijo „Naš dom“.

Namen razstave je bil v tem, da vključi najširši krog potrošnikov v sistematično vzgojo o racionalni porabi električne energije.

V okviru razstave so organizirali več predavanj, seminarjev in ekskurzij za potrošnike in prodajalce gospodinskih naprav.

Podobna razstava je bila že v Ljubljani, organizirali pa jo bodo še v drugih večjih mestih po Sloveniji.

lad

ISKRA – ELEKTROMECHANIKA ZA 30-LETNICO OSVOBODITVE IN 25-LETNICO SAMOUPRAVLJANJA – BOGAT PROGRAM KULTURNIH PRIREDITEV)

V času, ko praznujemo 30-letnico osvoboditve in 25-letnico samoupravljanja, je tudi kranjska Elektromehanika organizirala bogat program prireditve. Osrednji bosta zborovanje članov kolektiva Elektromehanike 8. maja ob 10,30 na tovarniškem dvorišču v Savski Loki, na katerem bo govoril tudi predsednik Republiškega odbora Zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič, ter slavnostno zasedanje delavskega sveta Elektromehanike v tovarni telekomunikacij na Laborah istega dne ob 16,30. Na tem zasedanju bodo prejeli posebna priznanja vsi tisti Iskraši, ki so že 30 let člani delovnega kolektiva Iskre – Elektromehanike.

Ob tej priliki pa želimo bralce še posebej opozoriti na pester program kulturnih prireditve, ki smo ga že objavili v prvomajski številki našega glasila. Omenjeni program so prireditelji sestavili v želji, da bi ob tej priliki bolj medsebojno povezali ter predstavili težnje delovnih ljudi Elektromehanike po kulturnem udejstvovanju. Tudi kulturni komisiji pri sindikatu in konferenci ZSMS v Elektromehaniki aktivno sodelujeta pri organizaciji in izvajanju omenjenega kulturnega programa.

Tako se bo javnosti predstavilo s svojimi dosežki nekaj večjih skupin kulturnih ustvarjalcev – članov kolektiva Elektromehanike. Pevski zbor po posameznih, tudi oddaljenih TOZD Elektromehanike izvaja izbran spored pesmi. Recitatorji so 28. aprila v kranjski Mestni hiši predstavili javnosti poezijo izpod peresa Iskrašev ter koroškega slovenskega pesnika Andreja Kokota ob ubrani spremljavi slovenskih glasbenih umetnikov, sopranistke Vande Gerlovič, tenorista Rudolfa Franca ter pianistke Zdenke Lukeč-Cudrove. Omenjena povezava je naletela pri občinstvu na hvaležen

odmev, ki dokazuje, da si takih prireditve še želi.

Foto-kino sekcija „Iskra“ je organizirala razstavo fofografij na temo „Naš delovni človek“.

Likovnike zastopa z uspešno samostojno razstavo slika – naivec in samorastnik Boris Lavrič. Njegove živobarvne, razgibane fantazijske podobe vseмирskega lebdjenja vedno znova pritegujejo naše zanimanje in nas usmerjajo v razmišljanje o omejenosti človekovega bivanja ter brezkončnosti njegovega hrepenenja. Lavrič s svojo umetnostjo prerašča okvire likovnega samorastništva, njegove slike občudujejo na številnih razstavah tudi v tujini.

V soboto, 10. maja, ob 19,30 uri gostuje na Laborah koroški slovenski pevski zbor „Mojce“ iz Šentilja in Trebinje na Koroškem, ki ga vodi starosta koroških harmonizatorjev in znan skladatelj Pavle Kemjak. Zbor bo pel predvsem njegove pesmi, dobrodošlo pa mu bo s kratkim pevskim programom izkazal domači pevski zbor „Iskra“. 16. maja bo ob 18. uri v tovarni telekomunikacij na Laborah mladinski kviz „Veš – vem“.

V avli tovarne telekomunikacij na Laborah so razstavljena dela preko 20 gorenjskih likovnih umetnikov. Tako se bomo lahko na lastne oči prepričali, da so kulturne dobrine konec koncev v prvi vrsti le namenjene delovnim ljudem, da se ob njih spočijejo in razvedrijo pa tudi zamislijo. Ta razstava naj bo hkrati tudi dokaz, kako je mogoče praktično približati umetnost človeku v proizvodnji. Ogledal si bo lahko umetniške slike v lastni tovarni in mu zato ne bo treba hoditi v galerije, česar večina tudi dosedaj še ni bila vajena. Zanimanje naših delovnih ljudi za omenjene kulturne prireditve pa nakazuje potrebo po tem, da bi slednje postale tradicionalne in tako rekoč trajni, neločljivi del našega delovnega vsakdanjika. Menda ni treba posebej poudarjati, da si delavec kulturo želi, jo ceni in si jo prizadeva približati. Zna jo ustvarjati tudi sam, pri tem pa seveda potrebuje razumevanje, podporo in pomoč vse naše družbe!

V. B. R.

Ekipa bomo z žrebom razdelili v dve skupini, ki bosta tekmovali vsaka zase. Vsaka ekipa odgovarja na dve vprašanji iz vsake teme (torej skupno šest vprašanj). V finale se uvrstita zmagovalca vsake skupine. Poleg njiju pa se uvrsti v finale še ena ekipa in sicer tista, ki je takoj za zmagovalcem dosegla največje število točk – ne glede na to, iz katere skupine je.

Vsaka ekipa, ki se je uvrstila v finale, bo odgovarjala na „trojček“ iz slovenske književnosti, ki bo sestavljen iz treh delnih (vendar samostojnih) vprašanj, od katerih bo vsako naslednje samo globlje posegalo v obravnavano snov. Analogno bo sestavljeno tudi vprašanje s področja pop glasbe – le da bo „dvojček“. Vsaka ekipa bo nato odgovarjala še na dve kombinirani glasbeno-slovstveni vprašanji, ki pa bosta zajemali splošno poznavanje omenjenih področij.

Ekipo morajo sestavljati dva do trije člani. Ta prireditve bo odprtega značaja, povezoval jo bo Zdravko Gorjanc. Med obiskovalci bomo naredili tudi anketo ter dva izžrebali.

Pripravljen je tudi zabavni program za obiskovalce z besedno uganko ter literarno – matematično nagradno igro za poslušalce. Po tekmovalstvu pa bo zabava s plesom. Igral bo ansambel „SMB“. Torej vidimo se v petek, 16. maja, ob 18. uri v tovarni ATC na Laborah!

Silvo Sladič

ISKRA

Industrija za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko
K R A N J, o. sol. o.

TOZD MEHANIZMI LIPNICA

razglaš

prosto delovno mesto:

VODJA GOSPODARSKE PRIPRAVE PROIZVODNJE
POGOJI

Visokošolska izobrazba ekonomske, komercialne, organizacijske, elektro ali strojne stroke s 4-letno prakso oziroma višješolska izobrazba s 6-letno prakso in znanjem enega tujega jezika.

Pismene prijave pošljite do 17. maja 1975 na naslov: ISKRA – ELEKTROMECHANIKA KRANJ, Kadrovski oddelek, 64000 Kranj, Savska loka 4.

Po 24 letih marljivega dela v montaži stoja ATC je pred dnevi odšla v zasluženi pokoj Marija Lavrič.

Franci, si le prišel?...

Prav je, da naslednja pripoved zagleda luč sveta, in to še predvsem zdaj ob 30-letnici osvoboditve. Zgodba se je dogajala 9. maja 1945, torej na dan osvoboditve, zdaj po 30 letih pa mi jo je pripovedoval rezervni podpolkovnik, vodja službe za ljudsko obrambo pri ZP Iskra Jože Deželak.

Med NOV je bil tovariš Deželak najdlje partizan v Notranjskem odredu, kjer je bil tudi komisar čete in komisar bataljona. Zadnje dni vojne so ga premestili v 15. divizijo, kjer je postal varnostni oficir.

„Glavna naloga Notranjskega odreda je bila ta, da smo vse leto 1944 in seveda leta 1945 minirali progo Ljubljana–Postojna. Nešteto krat smo jo vrgli v zrak. In prav po tej progi sem se po vojnih letih na pragu svobode peljal od Rakeka do Logatca, naprej proti Ljubljani pa je bila proga zaprta zaradi porušenega mostu. Vseskozi sem imel neprijeten občutek, da bom sfrčali v zrak...“

V Logatcu sem pri nekem kmetu dobil oficirskega konja in sedlo ter odjahal proti Ljubljani. Človeka obdajajo prijetni pa tudi tesni ob-

čutki, ko se po treh letih vrača v ljubljeno mesto: Ljubljano sem med vojno kdaj pa kdaj ponoči gledal s Kurečka. Seveda sem videl samo luči ter ugibal, kje je to ali ono poslopje, kje stanuje ta ali oni prijatelj, sorodnik, dekle.

Prvi dan svobode! Vsa Ljubljana je bila na nogah, ljudje so se veselili, se objemali, hrabri Ljubljanci so zasuli partizane s cvetjem... Marsikje so tekli tudi solze.

Najprej sem sklenil obiskati sorodnike v starem delu Ljubljane pod Gradom. Nikoli ne bom pozabil tega, kaj se mi je zgodilo takrat... Ljudje, ki so me poznali še izpred vojne pa tudi iz ilegalnih dni, so me hoteli na vsak način kar najlepše sprejeti, zato so mene in mojega konjička odveli v gostilno Sokol. Kot Napoleon sem na

Jože Deželak na začetku svoje partizanske poti.

konju pred točilno mizo pil vino... vsa gostilna pa se je veselila moje vrnitve in seveda svobode.

Okoli 12. ure sem se odpravil proti Bežigradu k teti, pri kateri sem sta

noval pred vojno, saj staršev nimam že od malih nog.

Železniške zapornice čez sedanjo Titovo cesto pri Bavarskem dvoru – zdaj jih ni več – so bile zaprte. Pred zapornicami je čakalo več deset partizanov in Ljubljancanov. Stopil sem s konja, gledal vesele ljudi, se tudi sam veselil in čakal.

„Si to ti Franci, si le prišel?“ sem poleg sebe zasljal nežen in jokajoč ženski glas. Zagledal sem ženo, revno ženo v črnem ponošenem plašču, majhno, upognjeno pod bremenom let, lepo starko. V roki je držala nagelj in rožmarin.

Ozrl sem se okoli sebe in gledal, kje je Franci, ki ga je ogovorila žena. Nihče se ji ni oglasil.

„Ne, ti si Franci, ti si Franci.“ Stopil sem k mamici in ji povedal, da jaz nisem Franci. „Saj veš, da sem te čakala. Saj veš, da so tvojo mamo, ko si šel v partizane, odpeljali v taborišče v Nemčijo in je ne bo več nazaj. Pa so mi rekli, da si tudi ti Franci padel. Toda jaz jim nisem verjela. čakala sem te.“

Nisem vedel, kaj naj rečem. Vse se je dogajalo tako hitro.

Prosila me je, naj se sklonim k njej. S tresočo roko mi je na vojaško suknjo pripela nageljček in ko sem bil tako sklonjen, me je objela in poljubila na obraz. Tudi jaz sem jo stisnil k sebi.

„Franci, zdaj pa le pojdi, saj vem, da te čakajo. Samo, ne smeš pozabiti, krompirjeve žgance bom kuhala in glej, da boš zvečer prišel domov. Saj si jih imel tako rad!“

Takrat so se zapornice dvignile, poslovil sem se od žene. Po nekaj korakih so se mi solze vile same od sebe. Obrnil sem se nazaj in pogledal, kje je mamica. Hotel sem se vrniti k njej in jo vprašati, kam naj pridem na žgance. Toda mamice ni bilo več. Zgubila se je med partizani in Ljubljanci. Kam je tako hitro odšla? Morda je šla kuhat žgance...

Lado Drobež

Gorenjska planinska partizanska pot ob 30-letnici osvoboditve

Znano je, da je v Sloveniji več planinskih poti – transverzal. Prav gotovo je najdaljša, najlepša in najzahtevnejša Slovenska planinska transverzala. Sledi pa ji Gorenjska planinska partizanska pot, ki je krajša in zato lažja, toda nič manj zanimiva in lepa. Prav nasprotno, saj popotnika pripelje v najlepše predele našega planinskega sveta, poteka skozi kraje in mimo partizanskih obeležij, kjer se je kovala naša sedanost. Vsakdo, ki jo prehodi, je nagrajen z novimi spoznanji, aktivnim počitkom, prejme pa tudi izredno lepo oblikovano značko, ki je lep simbol NOB in lep spomin na prehojeno pot, in ki v vsakem pogledu prekaša značko Slovenske planinske transverzale. Možnost za to ima praktično vsakdo. V pomoč je na voljo „Vodnik po gorenjski planinski partizanski poti“, sicer pa je vsa pot tudi markirana in označena s črko G. Za dokazilo o prehojeni poti je treba v posebni knjižici – dnevniku zbrati kontrolne žige, ki so določeni in zapisani v njej. Knjižico in Vodnika dobite v pisarni PD Kranj (tudi v drugih pisarnah PD), člani PS Iskra Elektromehanika pa to lahko uredijo tudi pri Štefki Mrak, tel. 2953.

Se ena zanimivost za vse ljubitelje planin, posebno transverzaliste in zbiratelje značk. Kranjsko PD se je v sodelovanju tudi s PS Elektromehanike odločilo, da v letošnjem letu v počastitev 30-letnice osvoboditve omogoči vsem interesantom pod ugodnimi pogoji, da prehodijo gorenjsko planinsko partizansko pot in to na dva načina: prvi za tiste, ki želijo pot prehoditi ob sobotah in nedeljah. Za vse te interese je že pripravljen načrt enodnevnih sobotnih izletov, vmes sta le dva dvodnevna izleta in drugi: za tiste, ki želijo pot prehoditi v eni ali največ dveh etapah. Tu pridejo na svoj račun predvsem šolarji in tisti zaposleni, ki žele svoj dopust preživeti v gorskem svetu. Le-ti bodo uživali še posebne ugodnosti, saj bodo med drugim prejeli brezplačno tudi dnevnik in vodnik gorenjske partizanske poti. Cilj teh prizadevanj je oživljanje in prenašanje tradicij NOB. Zato je zaželeno od vsakega, ki se odloči pot prehoditi, da v dnevnik ne zbira le določenih kontrolnih žigov, marveč zapiše tudi kratek opis poti z vsemi zanimivostmi, doživetji in vtisi ter popis vseh spomenikov in obeležij. Najboljši dnevniki bodo še posebej nagrajeni.

Zato ne oklevajte, zbrani žigi in dnevnik pohoda ter značka gorenjske partizanske poti, poleg tega še čist gorski zrak in lepote, pa aktiven počitek vam bo neprecenljiv spomin.

Hkrati pa skromen poklon žrtvam, ki so med vojno padle v gorenjskih in deloma primorskih gorah in planinah.

Zgoraj objavljena skica poteka gorenjske partizanske poti kaže, da se pot prične v Kamniku – poteka mimo številnih lepih planinskih – turističnih postojank, preko našega očaka gora in konča v Kranju. Srečno!

r.n.

Marljivi planinci

Člani planinske sekcije nekdanjega IRI so se lani poleg številnih udeležili tudi vzpona na Matterhorn, ki ga je organiziralo PD Iskra, v katerem je imenovana planinska sekcija med najbolj delavnimi.

Pred prvomajskimi prazniki je bil v Ljubljani občni zbor planinske sekcije nekdanjega Iskrinega raziskovalnega inštituta. Poročilo o dejavnosti te planinske sekcije v letu 1974 je prebral dosednji predsednik Boštjan Škorjak. Poudaril je, da so si lani zadali bogat program dela, ki so se ga lotili nadvse resno in zavzeto ter tudi uspeli. Organizirali so več izletov v domače in tuje gore, kot na primer na Boč, Nanos, Peco, Mrzlo goro, Špik,

Bovški Grintovec in Matterhorn.

Te dni pripravljajo tudi program dela za letos. Poleg številnih izletov so si kot glavni cilj zastavili skrb za množičnost, še tesneje pa nameravajo sodelovati tudi s Planinskim društvom ZP Iskra in seveda drugimi planinskimi sekcijami.

V spomin na pokojnega Juleta Stojana – dolgoletnega predsednika PD IRI in znanega alpinista – namerava planinska sekcija organizirati tradicionalni spominski smuk za Cmiror.

Planinci nekdanjega IRI so prepričani, da jim bo uspelo uresničiti zastavljene naloge, veliko pa bo odvisno tudi od novega vodstva planinske sekcije. Na občnem zboru so za novega predsednika izvolili Dolfeta Divjaka, Breda Jančar bo v prihodnje skrbela za propagando, Mira Čuk pa je blagajničarka.

Na občnem zboru je bilo slišati tudi nekaj kritičnih besed na račun delavnosti oz. nedelavnosti PD ZP Iskra, pohvalili pa so delo planincev v kranjski Elektromehaniki.

Ob koncu tega prijetnega srečanja planincev in alpinistov s Tržaške ceste 2 v Ljubljani je znani alpinist in gorski reševalec Zvone Korenčan iz kranjske Elektromehanike predvajal diapozitive z lanskega izleta PD ZP Iskra na Matterhorn.

lad

Dom v Trenti obnovljen

Sporočamo vsem zainteresiranim, da smo prenovili in na novo opremili vse sobe v Trenti z novim pohištvo in jogi blazinami.

Opremili smo tudi kuhinjo, pripravljamo pa tudi načrte za kompletno izdelavo celotne zgradbe.

Vsem letovalcem želimo lepo vreme in udoben počitek v našem domu.

Vabimo še ostale, da se prijavijo za letovanje, v ta prelepi kraj. Posebno vabimo tiste, ki zaradi bolezni ne morejo letovati v obmorskih krajih.

Razpis XI. letnih športnih iger Iskre v Novem mestu

Organizator XI. letnih športnih iger ZP Iskra v Novem mestu – komisija za šport in rekreacijo pri sindikalni konferenci ZP Iskra, razpisuje tekmovanja v naslednjih disciplinah:

Za moške:

1. Nogomet
2. Košarka
3. Odbojka
4. Rokomet
5. Kegljanje
6. Šah
7. Streljanje
8. Balinanje
9. Namizni tenis

Za ženske:

1. Košarka
2. Rokomet
3. Odbojka
4. Kegljanje
5. Streljanje
6. Namizni tenis

Vsaka sindikalna organizacija pri ZP Iskra lahko prijavi po eno ekipo za vsako izmed navedenih športnih disciplin. V ekipah lahko nastopajo samo člani delovnih organizacij ZP ISKRA.

Sindikalne organizacije morajo prijaviti svoje ekipe do 19. 5. 1975 na naslov: Sindikalna konferenca ZP Iskra, Prešernova 27, 61000 Ljubljana. Tekmovanje bo 28. in 29. junija 1975 v Novem mestu.

Komisija za šport in rekreacijo
ZP Iskra
Vili Tekavec, s. r.

OBVESTILO

Športna komisija pri sindikatu Elektromehanike bo v čast proslav 30-letnice osvoboditve in 25-letnice samoupravljanja priredila naslednja tekmovanja:

1. Šahovski turnir v čast 30-letnice osvoboditve v sejni dvorani družbenega samoupravljanja nad menzo 10. 5. 1975.
2. Prvenstvo ATC v malem nogometu
3. Prvenstvo TEA v malem nogometu
4. Kros „30 pomladi v svobodi.“

Marija Stražar v pokoju

Te dni so se delavci delovne skupnosti ISKRA – Poslovne stavbe poslovili od svoje sodelavke Marije Stražar, ki je odšla v pokoj in s tem postala prva upokojenka naše delovne skupnosti. Marija je bila v ISKRI zaposlena od leta 1970 kot čistilka in to na lokacijah v Masarykovi in v Erjavčevi.

V razgovoru nam je zaupala, da nič kaj rada ne odhaja v pokoj, vendar ji zdravstveno stanje ne dovoljuje še naprej vztrajati na delu. Zelo se tudi veseli nove garsonjere, ki jo bo dobila v mesecu maju iz sredstev, ki so jih delavci Iskra Commerce lani namenili za socialno šibke. Zato nam je naročila, naj se še enkrat v njenem imenu zahvalimo vsem, ki so ji omogočili, da bo svoj zasluženi pokoj preživljala v udobnem stanovanju.

Ob koncu razgovora nam je še povedala, da se je dobro počutila v naši sredini in, da ji je bilo najbolj všeč to, da nismo delali nikakih razlik med sodelavci na različnih delovnih mestih.

V. d. direktorja Marjan Dvoraček ji je zaželel ob odhodu še veliko zdravja in dobrega počutja ter ji obljubil vso pomoč, če jo bo potrebovala. Marija pa je obljubila, da bo tudi nam pomagala, ča jo bomo še potrebovali in če ji bo zdravstveno stanje to dopuščalo.

M. S.

Pismo bralca

Vaše povabilo „Dopisujte v časopis „Iskra“ me je spodbudilo k pisanju. Pravzaprav sta me spodbudila dva primera, ki sem ju nedavno prebral – prvega na oglasni deski v TOZD TEA – Kranj, drugega v glasilu „Iskra“. Morda sta tiskarska škrate, morda pa tudi ne. To me trenutno sploh ne zanima, saj sta napisana zelo uradno.

1. primer: Med nagrajence za prizadevno delo so uvrstili po sklepu delavskega sveta TEA na 16. redni seji dne 11. 4. 1975 tudi osebo, ki naj bi uradno imela 31 let delovne dobe v Iskri. Ker je nagrada namenjena (kot že rečeno), za prizadevno delo v Iskri, me zanima naslednje:

Ali je to pretiravanje? Ali je privilegij posameznika? Ali gre za dvojno štetje delovne dobe v Iskri? Ali se morda šteje v delovno dobo tudi čas iz LGW? Ali pa se k nagradi za uspešno delo šteje tudi sodelovanje v NOB? Ali kdo ve? Odkod sicer 31 let?

Na to bo najbrž težko odgovoril tudi DS TEA.

Drugi primer pa je iz časopisa „Iskra“, številka 15, z dne 16. aprila 1975. Na 7. strani je razpis TOZD Sprejemniki Sežana za delovno mesto konstruktor I. in II. Pod pogoji je navedeno dobesedno: Višja tehniška šola strojne smeri, 5 let primerne prakse ali srednja tehniška šola strojne smeri in 3 leta primerne prakse.“

Če bi se ti pogoji nadaljevali, bi se najbrž takole:

„... Ali industrijska šola strojne smeri in 1-letna praksa ali nekvalificiran delavec brez prakse.“

Pa brez zamere!
Vas tovariško pozdravlja

Jernej Jeraj
ISKRA Elektromehanika

Obvestilo

Planinska sekcija Iskra Elektromehanika Kranj obvešča svoje člane, da se lahko udeležijo v soboto, 10. maja, izleta v smeri DRAŽGOŠE–MOHOR–ČEPULJE–KRANJ, ki bo v okviru akcij „Občani Kranja hodijo v gore“. Odhod avtobusa bo ob 7. uri izpred kina „Center“.

100 ŽENSK ELEKTROMECHANIKE NA LUBNIK

Planinska sekcija organizira v soboto, 17. maja, za žene in dekleta Elektromehanike planinski izlet na Lubnik. Da bi bila udeležba res množična, želimo, da bi se izleta udeležilo vsaj 100 članic našega podjetja. Akcijo nameravamo ponoviti vsako leto, zato bo vsaka udeleženka dobila evidenčni karton, po treh udeležbah pa lično spominsko značko.

Odhod avtobusa bo ob 7. uri izpred kina „Center“. Prijave sprejema tov. Štefka Mrak, GPP–ERO, telefon 29–53 do četrтка, 15. maja.

Vabljenje!